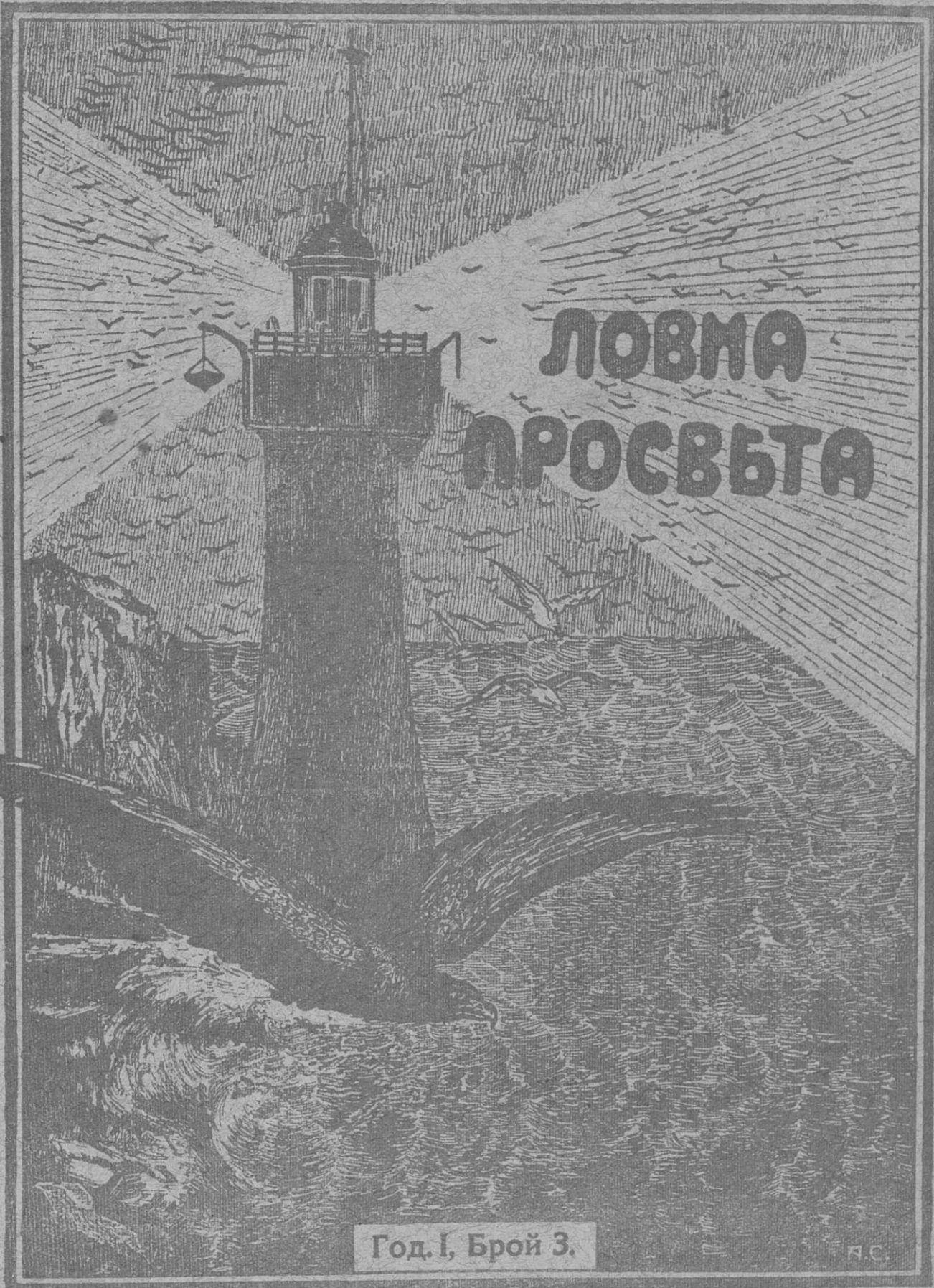

ЛОВНА ПРОСВЪТА

Год. I, Брой 3.

П. С.

1. К. Шкорпилъ — Нови страници отъ старобългарската история.
2. Иванъ Сокачевъ — Яребици.
3. Д-ръ Хансъ Валтеръ Шмидъ — Нашитѣ хищни птици — Соколъ-Чучулигаръ.
4. * * * — Ловътъ съ капани.
5. Пенчо Дрънски — Пъстървитѣ у насъ.
6. Алень Манъ — Ловния животъ въ Стара-Загора и Габрово.
7. Знания, които може да потрѣбватъ на всѣки ловецъ.
8. Ловна кухня.
9. Наша поща.

ПРОДЪЛЖАВА ПОДПИСКАТА

ЗА

СП. „ЛОВНА ПРОСВѢТА“.

**СПИСАНИЕ ЗА ЛОВНА ПРОСВѢТА, ЛОВЕНЪ И РИБОЛОВЕНЪ СПОРТЪ
И ЛОВНО СТОПАНСТВО**

РЕДАКЦИОНЕНЪ КОМИТЕТЪ:

Главенъ редакторъ: Иванъ Сокачевъ.

Членове: Алекси Петровъ, Янко Димитровъ (Торосъ), Д-ръ Денчо Цоневъ.

Въ списанието „Ловна Просвѣта“ участвуватъ видни наши
естественници и ловци.

ЩЕ ИЗЛИЗА ВСѢКИ МЕСЕЦЪ, ОСВЕНЪ АПРИЛЪ и МАЙ.

Редакцията приема сътрудничеството на всѣки, стига написаното да отговаря на цѣлитѣ и задачитѣ на списанието. Удобренитѣ статии ще бждатъ почетно възнаграждавани. Списанието има за задача да поощри българската ловна живопись и ще хонорува или отпущува сполучливи работи отъ този характеръ, които се представятъ въ Редакцията. Сжщо така то ще дава мѣсто на сполучливи снимки отъ българската природа, ловния и риболовенъ животъ, като за всѣка помѣстена снимка ще плаща хонораръ. Въ особенъ отдѣлъ списанието ще дава изчерпателни отговори, на всички въпроси, които четцитѣ биха повдигнали.

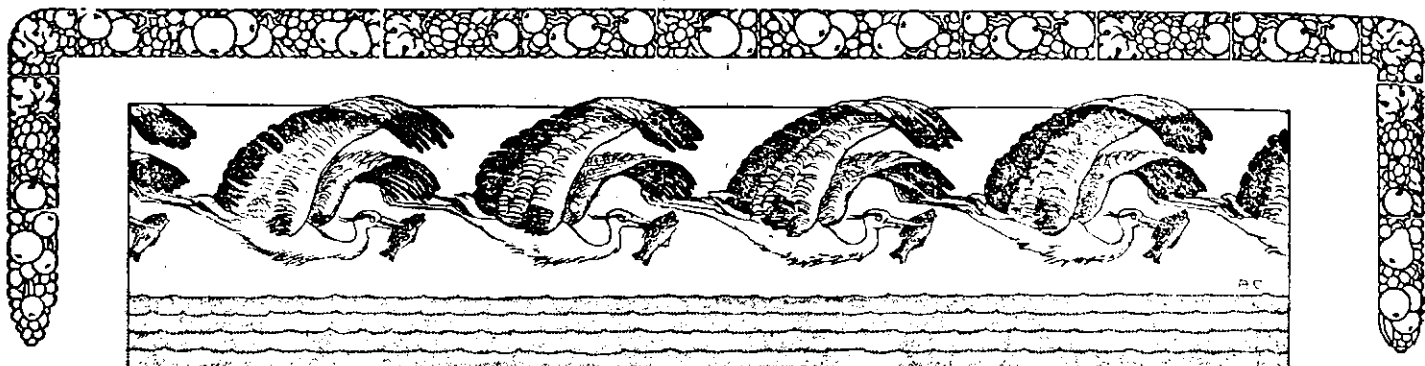
Списанието ще сътрудничи на ловната организация по достигане цѣлитѣ и задачитѣ на сдруженитѣ ловци.

Абонамента на списанието е: за година 100 лева, за половинъ година 60.

Обяви се приематъ — цѣни на корицитѣ по споразумѣние, на особнитѣ обявни листове по 1.50 лв. на кв. см.

Всичко що се отнася до списанието се изпраща на адресъ: „Ловна Просвѣта“, ул. „Шуменска“ № 4 — Варна.

К. Шкорпилъ.

НОВИ СТРАНИЦИ ОТЪ СТАРОБЪЛГАРСКАТА ИСТОРИЯ.

Северниятъ (Сърдтоветъ) и западниятъ клонове отъ Провадийската планина образуватъ единъ правъ жгълъ, на върха на който се намира най-високата и интересна частъ на планината — *Каспичанско — Кюлевченското плато* — съ най-високата си точка 433 метра надъ морското равнище и 340 метра най-ниското мѣсто на Абобската равнина, до западния входъ въ Вѣнчанското дефиле.

Платото къмъ изтокъ е ограничено съ Могилската рѣчка и къмъ западъ и северъ се пада въ стрѣмни, отвесни скали къмъ долината на Буланлъшката рѣка и притока ѝ Мадарска рѣка (Дерменъ дере).

Върху най-високото мѣсто на платото личатъ двѣ изкуствени могили, по-голѣмата отъ тѣхъ е известна въ близкото население подъ името *Съртъ-Юкъ*, а въ далечното население въ Делиорманъ (Гаджалитѣ), подъ името *Атъ-Аланъ*. Интересно е второто название. Споредъ обясненията на едни Делиорманци, названието е въ връзка съ образа на царя Крума надъ с. Мадара и думата *Атъ* — (жеребецъ) се отнася за самия образъ. Други обясняватъ названието „Атъ-Аланъ“ отъ широкиятъ изгледъ отъ могилата, какъвто има човѣкъ възседналъ конь. Цѣлото поле между височината Стана (Делиорманскитѣ височини) и Преславската планина, разцепено отъ Шуменската планина на двѣ части, всичкитѣ планински разклонения на Провадийската планина къмъ Черно-море, цѣлиятъ източень балканъ, начиная отъ Върбишката планина, въ нѣколко реда единъ следъ другъ, сж включени въ широкиятъ хоризонтъ, на който нѣма съперникъ въ североизточна България.

Разкопката на могилата *Атъ-Аланъ* е отъ особена важностъ за българската история, защото не е изключено въ нея да се крие гробътъ на единъ отъ най-великитѣ български владетели, на който образътъ е изсеченъ въ близката скална стѣна.

Върху Каспичанското — Кюлевченското плато, се намиратъ и двѣ крепости отъ българско време:

Градище, на югозападъ надъ с. Могила; до сжщото село е намиренъ единъ отъ надписитѣ, които въздигалъ царь Омортагъ въ честъ на държавни дѣйци и герои; надписътъ се отнася за единъ дѣецъ отъ рода Ерми (Ермиаристъ), на който седалището е било Градището и чийто родъ се споменува между царскитѣ родове

Горната частъ на втората крепостъ „*Градътъ*“ е разположена на западния край на платото надъ скалната стѣна, която стѣрчи надъ Мадарската рѣчка отъ северната ѝ страна. Долната частъ на крепостта наречена *Градъ-Алтж* (подъ града) е била до изворитѣ на Мадарската рѣка, въ голѣмата пещера въ жгъла на Мадарскитѣ скали.

Крепостта е служила за лѣтна резиденция на българскитѣ владетели и се споменува въ времето на царя Симеона и на наследниците му подъ името *Мандрага* или *Мудагра*, отъ което произлиза името на село Мадара.

Крепостта „*Матара*“, се споменува между крепоститѣ превзети отъ турцитѣ въ 1388 година

Най-интересната частъ въ Мадарскитѣ скали е скалниятъ жгълъ отъ дветѣ страни на Мадарската рѣка.

Мадарския жгълъ съ изобилие на вода и съ възможностъ на лесна отбрана е привлечалъ човѣка отъ първия моментъ, когато той се е появилъ въ тѣзи страни. Въ най-долнитѣ пластове се намиратъ остатъци отъ първобитенъ човѣкъ отъ втората половина на каменната епоха. Отъ дветѣ страни на Мадарската рѣчка се намиратъ остатъци на предиримския градъ *Даусдава*, който се споменува въ провинция Долна Мизия между Дунава и Балкана. Въ скалиститѣ стѣни се намиратъ интересни изкуствени гробни пе-

щери отъ тракийска епоха, а въ скалнитѣ блокове подъ Мадарскитѣ скали се срещатъ особени жертвени камъни, наречени „Шарапъташи“.

Историята на Мадарския жгълъ продължава и презъ римска, византийска и българска епохи и изчезва постепенно въ първото време следъ турското завоюване.

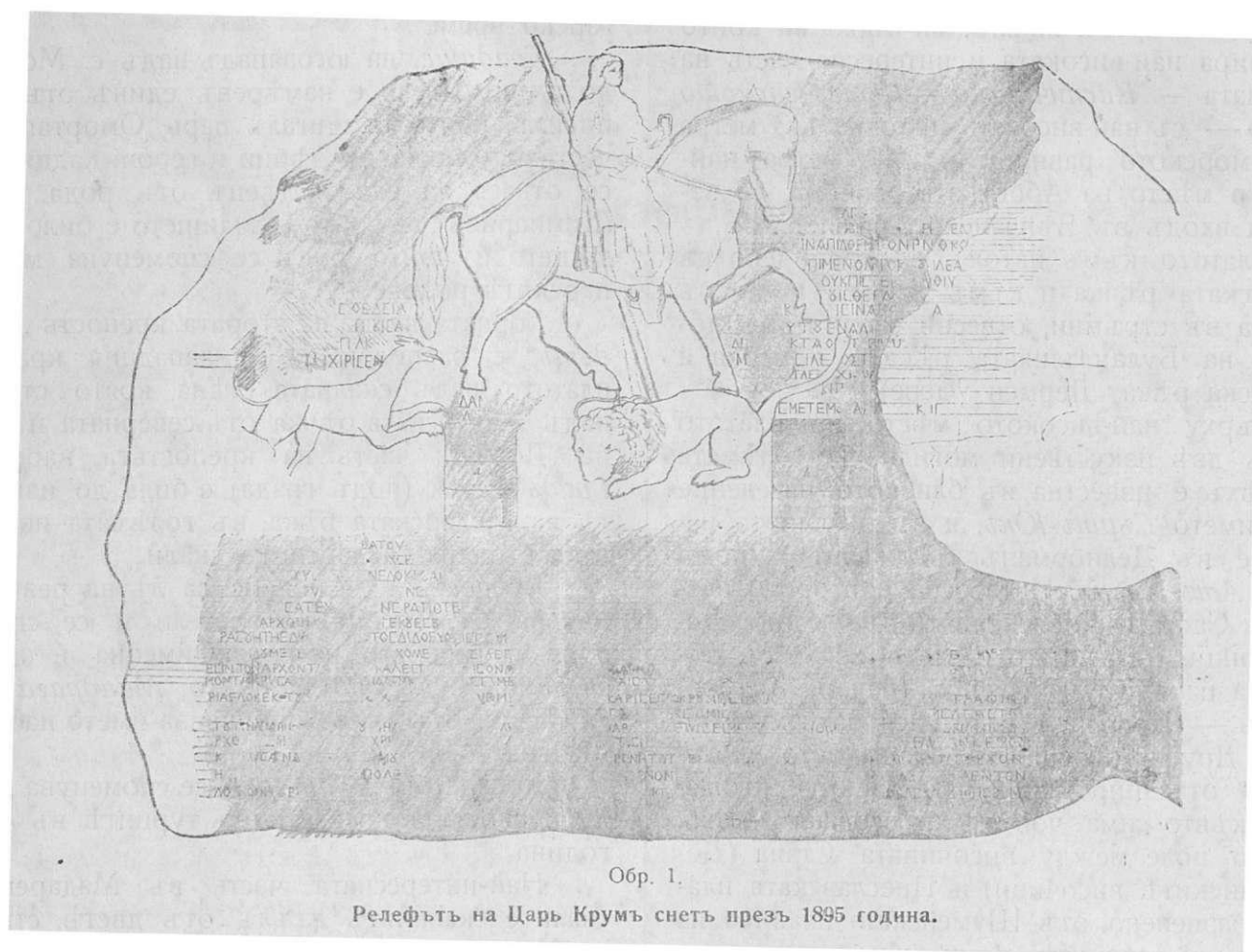
За българската история, за българското изкуство и за българската култура, най-интересниятъ паметникъ е, изсѣчения върху северната скална стена надъ Мадарската рѣка — *Мадарски релефъ*.

Релефътъ изобразява царя Крума и е единъ видъ възпоменателенъ надгробенъ паметникъ на този владетель. Въздигнатъ отъ неговия синъ и наследникъ Омортагъ.

измазани съ сивочервеникъвъ, на мѣста зеленикъвъ, циментъ, съ цель за изработване детайлитѣ и запазване релефа и надписа отъ разрушаване; това е единствената причина, че макаръ цимента, съ малки изключения при релефа и въ буквитѣ, е вече падналъ, релефътъ и надписътъ сж се запазили повече отъ 1000 години, въпреки, че сж изложени на силни атмосферни влияния.

Подъ релефа и подъ долния надписъ има издълбани по двѣ правилни голѣми дупки, които сж служили за подпорки на дървени пристройки за свободенъ достѣпъ къмъ надписа и релефа.

Царь Крумъ въ релефа е изобразенъ яздещъ върху единъ едъръ жребецъ отъ лѣво на дѣсно. Крумъ е съ дълга богата

Обр. 1.

Релефътъ на Царь Крумъ снятъ презъ 1895 година.

Релефа по рода си е единственъ въ Европа. Изсѣченъ върху отвѣсна скална стѣна, на височина 21 м. отъ подножието ѝ, релефътъ е 3,3 м. високъ и 4,75 м. широкъ, заема една плоскостъ съ надписа отъ дветѣ му страни, отъ 20 кв. м., а съ долния надписъ до 40 кв. м.

Релефътъ и надписътъ сж сѣчени въ грубозърнестъ пѣсѣчникъ, който се разрушава лесно отъ атмосфернитѣ влияния. Първоначално цѣлия релефъ и буквитѣ сж биле

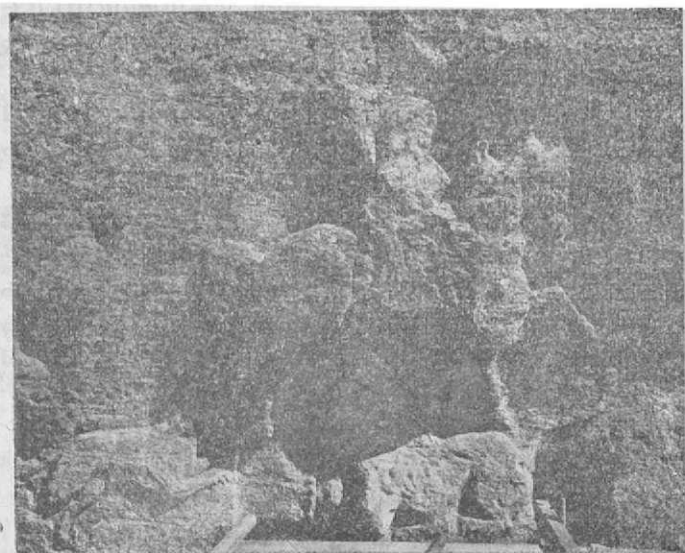
коса, достигаща до раменетѣ му и съ къса брада, гледайки наполовина напредъ. Облеченъ въ дълга дреха достигаща до коленетѣ му, Крумъ въ дѣсната си ръка държи юздата на коня, а съ лѣвата си ръка, сложена върху шията на коня, е грабналъ единъ четвъртитъ предметъ съ изпъкнали краища, вероятно сждъ. Долната частъ на краката на ездеца е отчупена.

Жребецътъ е съ голѣма рунтава опашка, главата обърната напредъ и ушитѣ щръкнали.

Предниятъ му леви кракъ е повдигнатъ; отъ приборътъ на коня личатъ подопашикътъ, юздата и отъ части и седлото.

Подъ коня е лъвъ съ изежена грива, приготвенъ да се хвърли съ скокъ напредъ, съ глава наведена надолу и обърната напредъ. Опашката му, на края по-дебела, е вдигната нагорѣ до предния вдигнатъ кракъ на коня. При лъвътъ се вижда пълна живостъ и не може да се говори нито за убиване, нито за нараняване, нито за пробождане, нито пъкъ че се свилъ въ агония.

Задъ главата на ездеца и подъ жребца, до гривата на лъвътъ, се виждатъ части отъ копие, макаръ че дветѣ части не съвпадатъ напълно въ една линия. Горната частъ на копието, която ясно се вижда на фотографията ни отъ 1896 год. — сега отчасти изтрита — е разширена, като че ли е обвита съ конска опашка. Долниятъ край на копието се разширява и на лѣво отъ него се намиратъ особени извивки отъ горната наежена грива надъ главата на лъва, каквито извивки има и по предната частъ на тѣлото му. Копието се намира задъ коня и задъ лъва.

Обр. 2.

Релефътъ на Царъ Крумъ по фотографията на Г. Трайчевъ 1925 год.

Подиръ коня тича едно куче — хрътка — съ дълга глава, ушитѣ му сложени назадъ и съ дълга, нагоре вдигната опашка; преднитѣ му крака съ едри нокти сж вдигнати нагоре, муцуната му е отворена и езикътъ навънъ.

Релефътъ не представлява ловджийска сцена, но — държавенъ мжжъ, вождъ на народа си. Не може да представлява ловджийска сцена, защото ржцетѣ на ездеца не сж заети съ убиване, както при ловджийскитѣ сцени на тракийскитѣ конници или при иконитѣ на Св. Георги и Св. Димитъръ. Тукъ

ржцетѣ сж заети, едната съ управление на жребца, а другата държи предметъ — сждъ.

Лъвътъ представлява не предметъ на лова, защото нѣма изобразена ржка, която го убива, но изобразява сила и се явява като пазителъ, приготвенъ да се хвърли върху всѣки неприятелъ на държавата.

Изглежда, че и самото мѣсто за релефа е избрано съ извѣстна целъ. Релефътъ е обърнатъ къмъ южната държавна граница къмъ най-важнитѣ балкански проходи Верегава и Сидера, отъ която страна сж били правени най-големитѣ нападения върху българската държава и гдето Крумъ спечелилъ най-славната си победа надъ императора Никифора. Къмъ тая граница е обърната и главата на осторожния жребецъ и главата на непобедимия лъвъ.

За Мадарския релефъ споменува за първи пътъ Ф. Кацинъ (Дунавска България, III стр. 113, 1879 год.), който го смѣта за паметникъ отъ римско време и надписътъ за латински.

К. Иречекъ, въ съчиненията си, установява че надписътъ до релефа е гръцки, а самиятъ релефъ смѣта за тракийски конникъ.

Презъ 1895 год. поставихме съ братъ ми по собствена инициатива и собствени разноски, първа скеля до релефа и тукъ подъ релефа намѣрихме на една плоскостъ отъ 20 кв. м. до тогава неизвестния още надписъ. Надписътъ съ релефътъ е публикуванъ въ „Археол. — Епиграфически Известия“ Виена, 1896 г. книжка XIX стр. 248, въ статията „Старобългарски надписи“ по съобщение на К. Х. Шкорпилъ).

Въ надписа се прочетоха между другото и имената на българскитѣ владетели Крумъ (803—814) и Омортагъ (814—831).

Въ книжката „Паметници на гр. Одесусъ“ — Варна 1897 год., споменахме вече: . . . *Отъ надписа се вижда, че този любопитенъ паметникъ е отъ голѣма важностъ за първата българска епоха, а конникътъ представлява царъ Крума*

Релефа публикувахме въ съчинението „Абоба — Плиска“ стр. 401—402, таблица LXXXIII и LXXXIV; въ книжката „Статии за българската история“ (1920, стр. 18) пишемъ: „*Великиятъ князь Омортагъ, строителъ на дворцитѣ, гробницата, моста и други паметници, построилъ въ честъ на баща си Крумъ, Мадарския релефъ*“.

Проф. И. Стриговски въ съчинението си „Амида“, (Хейделбергъ, 1910 год. стр. 376), е на мнѣние, че релефътъ е поставенъ отъ българитѣ, които сж пренесли въ своята нова родина съсанидскитѣ релефи. Проф.

Б. Филевъ въ съчинението си „Старобългарско Изкуство“ (на нѣмски, Бернъ 1919 г. стр. 4, табл. I) смѣта релефа за български царъ на ловъ.

Новитѣ изучавания на Мадарския релефъ, предприети отъ Народния Музей въ София, 1924 г., не разрешаватъ окончателно въпроса за Мадарския релефъ, а само потвърждаватъ мнението ни, изказано преди 28 години.

Българскиятъ народъ е билъ войнственъ и едно отъ най-главнитѣ му занятия въ мирно време е билъ ловътъ.

Отъ историята само ни е извѣстно, че българитѣ не смѣтали всички животни за чисти; животнитѣ, които сж бивали убивани съ простъ ударъ безъ кръвопролитие, не употребявали и е било необходимо да бждатъ убити съ оружје до кръвь.

Само разкопкитѣ въ Абоба ни разкриватъ отчасти булото отъ живота на първитѣ българи. За ловниятъ животъ на българитѣ говорятъ ясно рисункитѣ върху вътрешнитѣ стѣни на кулитѣ направени отъ затворницитѣ — престѣпници, които рисунки представляватъ интересни ловджийски сцени и начини на ловъ у старитѣ българи. Сжщо и грамадитѣ отъ кости, на различни животни намѣрени до кухненскитѣ отделения въ оградата на царскитѣ жилища. Тѣзи находки ясно показватъ, че българитѣ се занимавали съ ловъ и сжщо ни свидетелствуватъ какви животни сж служили за тѣхна храна. Въ грамадитѣ сж били намерени кости отъ елень (*Cervus elaphus* L), сърна (*Capreolus caprea* gray) дива свиня, рогатъ скотъ (*Bos taurus* L) и *Bos primigenius* овца (*Ovis aries* L.), домашна кокошка (*Gallus domesticus* L.) и конь, който принадлежи на низка порода (*Equus caballus minor*)

Интересни сж коститѣ на рогатия скотъ принадлежащъ на първобитния бикъ (*Bos pri-*

migenius Boj), който въ руския, полския и чешкия епосъ е извѣстенъ подъ име *Тура*, и които кости показватъ, че този бикъ е живѣлъ въ България въ времето на първото българско царство. За намѣренитѣ надраскани рисунки ще спомена въ една бждаща статия заедно съ изображението имъ.

За страстѣта на българскитѣ царе къмъ лова говори и преданието за Мадарския релефъ което гласи:

Единъ царъ е преследвалъ на конь единъ лъвъ въ гжститѣ гори, които покривали цѣлото Каспичанско плато и околнитѣ му стрѣмнини. Царътъ въ увлечението на ловътъ не е забележалъ приближилата се отвесна пропасть и падналъ отъ скалата, гдето се е убилъ заедно съ коня си. Въ паметъ на убития царъ е билъ издигнатъ паметникъ въ видъ на релефъ на царя, кучето му и преследвания отъ него лъвъ, върху сжщата скала отъ която е падналъ.

Въ България се е загнездилъ обичая покровители на разни дружества да се взематъ отъ чужди страни и митологии.

Може ли да се намѣри за българското ловно сдружение по-добъръ покровителъ отъ царъ Крума, най-прославения въ военното изкуство и безъ съмнение най-великиятъ ловецъ на времето си?

Оставамъ на българскитѣ ловци сами да обмислятъ този въпросъ и да го разрешатъ въ патриотически духъ.

Образътъ на царъ Крума на Мадарскитѣ скали нека стане мѣсто за съборъ въ опредѣленъ день въ годината, на ловджиитѣ отъ цѣла България, който съборъ, особено въ днешнитѣ тежки времена, да сближи всички ловци и да имъ внуши пълна вѣра въ шастливо бждаще на народа имъ, който притежава такава славна и велика история.

Иванъ Сокачевъ.

ЯРЕБИЦИ.¹⁾

Чели сме и чували за миналото, кога кремъчката брадва въ косматитѣ ржцѣ на жилестия пра-човѣкъ е раздвоявала коравия лобъ на звѣра, кога, по-сетнѣ, стрѣлата се вливала дълбоко между ребрата на издебнатия глиганъ; до недавна знаемъ, че съ кремъчна пушка нашия прадѣдъ е правѣлъ своя ловъ и надеждитѣ му не сж били тъй сигурни и голѣми, както днесъ всѣки ловецъ се надѣе и вѣрва на своето хубаво оръжие. Знаемъ сжщо какъ девственни сж били условията за живота на земята и виждаме всѣки день, какъ човѣкъ въ своя бързъ стремежъ къмъ културни придобивки, прониква навредъ, кждето до недавна е царѣлъ несмутимия миръ на чаровната природа. Въ последното столѣтие хармонията въ животното царство е силно нарушена и тя ще се нарушава съ още по-бързъ темпъ въ бждаще, въпреки всички платонични желаниа на почитателитѣ и любителитѣ на живота природа.

И това бждаще, струва ни се, не е далече: както е записана датата, на която изъ Великобританския островъ е убитъ последния вълкъ, така хроникитѣ на бждащитѣ ловни списания ще оповѣстятъ убиването на последния лъвъ, като едно събитие, което радиотелефонитѣ ще разнесатъ по цѣлъ свѣтъ и не е чудно, че последнитѣ любители на тоя ловъ, презъ радиофотографията ще видятъ, какъ загива геройски, като последенъ абенсеражъ, последния царъ на пустинята. Много отъ представителитѣ на едрия дивечъ (не говоря за тоя, що се вжди задъ тараби и плетове) ще изчезнатъ отъ земята и всичко, що нашитѣ внуци ще четатъ изъ лѣтописитѣ на миналия ловъ, ще имъ се чини като нѣкаква вълшебна приказка за незнаенъ миръ.

И тогава, драги ловецо, ще бжде ли края на твоитѣ въжделения, на твоитѣ радости, трепетни преживѣвания и края на твоя прелестенъ спортъ? Дали ще дойде день, когато ловътъ ще бжде предметъ само за историята на човѣшкитѣ развлечения и когато модернитѣ спортове единъ отъ други по-екцентрични и безвкусни, ще замѣстятъ оня спортъ, чрезъ който е закърменъ прачовѣка въ тъмнитѣ предисторични епохи?

Не! Природата все пакъ ще ни запази много отъ представителитѣ на дивеча и между тѣхъ на първо мѣсто, като импулсъ на ловътъ на бждащето, ще бждатъ нѣкои отъ представителитѣ на невинното яребишко семейство, което най-добре се е приспособило къмъ оная култура, която човѣкъ е развилъ по хълмове и поля, за да усягури своето сжществуване и своята прехрана.

Бждащето на ловния спортъ до голѣма степенъ ще зависи отъ запазването, отглеждането и умножаването на яребицитѣ. И до като земята ще кърми златнитѣ ниви, до като между житнитѣ класове ще цвѣтятъ полски цвѣтя, до като изъ синуритѣ буйно ще разтѣятъ плевели и трънки, до като въ зеленитѣ долини струятъ изворчета и потоци, до като тукъ таме по хълмоветѣ растатъ китни горички — до тогава ще има яребици, ловъ и ловци. Само малко повече любовъ отъ страна на ловцитѣ къмъ тая мила, безвредна птица и ще бждемъ обезпечени за столѣтия съ приятенъ и увлекателенъ ловъ.

Голѣмо е значението на яребицата, за бжда-

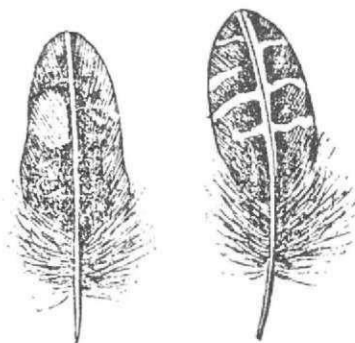
щето на нашия ловенъ спортъ и ловното стопанство и за това трѣбва добръ да изучимъ нейния животъ, навицитѣ ѝ, възможнитѣ мѣста, гдето тя може да се развъжда, какъ се запазва отъ изчезване, какъ може да се умножи, за да се не изчерпватъ нивга запаситѣ, необходими за нашата тридесетъ и петъ хилядна ловна армия.

Първо мѣсто въ многобройното яребишко семейство, заема по своето широко разпространение, обикновенната полска или, както се поменува въ народнитѣ ни пѣсни, *сивата яребица* (*Perdix perdix* L.) Ако се касае за едно сполучливо название на обикновенната яребица, ние намираме не съвсемъ подходно най-употрѣбяемото — *полска яребица*, защото това понятие не изчерпва мѣсто разпространението ѝ. Обикновенната яребица не живее и гвѣзди само въ полята, напротивъ намираме я на голѣми височини (Странджа, Родопитѣ, Стара-Планина) — съ една речъ тя достига до ония височини, кждето човѣшката ржка сѣе и обработва житнитѣ растения. Ето защо, като най-подходно намираме названието *сива яребица*, както е възпѣта тя и въ народнитѣ ни пѣсни:

„Я ке се сторамъ сива яребица
Па ке да литнамъ у гора зелена...“

Това название възприема още въ година I брой 2 (1895 год.) на списание „Ловецъ“ и нашия праучителъ по лова Г. К. Христовичъ.

Едно изчерпателно описание на сивата яребица е излишно — тя е всеизвестна, но за това ще посочимъ на сигурнитѣ белези, които ще позволятъ да различимъ петелътъ отъ кокошката. Най-първо трѣбва да се откажемъ отъ убѣждението, че подковообразното тъмно-кафяво петно върху гърдитѣ на яребицата, е сигуренъ белегъ, че дадениятъ екземпляръ е петелъ — такова петно често иматъ и женскитѣ яребици. Съ пълна сигурностъ ще разпознаемъ петелътъ и кокошката по крилнитѣ пера. У петелътъ горната частъ на тия пера иматъ едно червено петно, когато въ кокошката вмѣсто петно, крилнитѣ пера сж прошарени съ блѣдоржждиви напрѣчни линии. (Обр. 1).

Перо отъ петелъ. Перо отъ кокошка.

Обр. 1.

За вкусното приготовление на яребицитѣ, трѣбва да се различава младата яребица съ старата. Въ младата сива яребица, вмѣсто красивото оперение на шията, изпѣстрено отъ дветѣ страни

¹⁾ За основа на тази статия е послужилъ очерка на Д-ръ Ernst Schäff „Unser Flugwild“, съ нѣкои допълнения по наши автори и лични наблюдения.

съ пепеляво-кафяви шарки, има желто-сиво оперение съ едва забележими шарки. Последното крилно перо въ младитѣ яребици е заострено, а въ старитѣ — закръглено. Краката на младитѣ яребици сж желтеникави, а на старитѣ — кафяви или даже съвсемъ сиво-сини.

Сивата яребица има широко разпространение, но изобщо обича пространнитѣ нивы, прорѣзани съ потоци, прошарени съ синури отъ храсти, шуматѣ край нивитѣ, запустнатитѣ лозя, или съ една речъ, всички ония мѣста, кждето човѣкъ преработва земята, или въ близко съседство съ тѣхъ. Тя живѣе въ еднобрачие. Мжжката, поне за известно време, се привързва къмъ една женска, но петелътъ, въ моменти, когато неговата съпруга е заета съ домашнитѣ си грижи, не се стеснява да флиртува и съ други кокошки. Попадне ли, обаче, такъвъ Донжуанъ на нѣкоя омжжена вече яребица и съпругътъ пристигне на мѣстопрестъплението, то покушителя на семейния миръ бива веднага енергично прогонванъ. Обикновенно мжжитѣ яребици превишаватъ по число женскитѣ и за това презъ време на мжтенето свободнитѣ, неомженени мжжки, често тревожатъ гнездящитѣ майки. Изказватъ мнение презъ тоя периодъ излишнитѣ мжжари да се избиватъ — това до нейде би могло да се приложи само въ развѣдницитѣ.

При мѣко време, още въ началото на мартъ, но обикновенно въ края на априлъ, събранитѣ на ята презъ зимата яребици, започватъ да се раздѣлятъ на двойки (петелъ и кокошка). Презъ това време, тамъ, гдето има яребици, ще чуete въ ношъта любовната пѣсенъ на петела, наумяваща звука: „чиритъ, чиритъ“...

Къмъ средата на май женската започва да мѣти своитѣ многобройни (до 20) сивозелени и безъ петна яйца, които следъ три седмици се измѣтватъ въ нежни, ржжидовожелти, и отъ горе тъмни пиленца. Грижитѣ за отхраната и пазенето на тия малки мили същества се подѣлятъ между двамата съпрузи, въ тоя случай мжжката се проявява като грижливъ и добъръ баща. Макаръ че всѣка пролѣтъ се получаватъ едно голѣмо количество малки пиленца, презъ лѣтото значителенъ брой отъ тѣхъ се изгубва, било отъ хищницитѣ, било, и то най-главно, отъ пролѣтнитѣ джждове и неблагоприятното време. Често поради последната причина, при всички изгледи за изобилие на яребици, надеждитѣ на ловцитѣ не се збждватъ.

Яребицата споредъ храната, която употребява, е въ виша степенъ полезна за земледѣлието птица. Основната ѣ храна сж семената на разни бурени и паразитни треви, а зърненитѣ храни сж единъ незначителенъ дѣлъ отъ нейната трапеза. Това обстоятелство е доказано безпорно отъ многото изследвания върху яребишки стомаси. Яребицата унищожава много вредителни насѣкоми, както и нежнитѣ части на много безполезна растения. Презъ лѣтото яребицитѣ намиратъ изобилна храна, но презъ зимата, особно презъ време на дълбоки снѣгове и снѣжни бури, оставатъ на произвола на ждбата. Обзети отъ гладъ тѣ се събиратъ на купчини около селскитѣ слами и торищата по нивитѣ и понеже върху снѣгътъ се виждатъ отъ далеко, търсейки своята оскѣдна храна, тѣ ставатъ масово жертва на двуноги, четвороноги и пернати хищници. Малкото грижи, които ловцитѣ биха положили презъ тоя критиченъ за яребицитѣ периодъ, било за по-силната имъ охрана, било като се хвърля храна, тамъ гдето сж огни-

щата на яребицитѣ, ще възнагради стократно тѣхния трудъ и жертви съ изобилни нови поколѣния презъ лѣтото.

Отглеждането на малкитѣ яребици въ робство, не е така мжчно, особно ако се разполага съ добра квачка отъ малкитѣ породи домашни кокошки и съ мрави яйца за първоначално подхранване. Така отглежданитѣ яребички сж твърде мили и доставятъ едно истинско удоволствие на своя попечител. Сжщо и старитѣ яребици свикватъ съ робството, особно, ако има мѣста, кждето да се прикриватъ.

Многобройни сж враговетѣ на нашата хубава яребица, по между тѣхъ на първо мѣсто ще поставимъ човѣка — тоя несравненъ хищникъ — който, като царъ на всички живи твари, обладава и въ най-висша степенъ средствата на унищожението. Трѣбва да се пояснимъ: ловецътъ далеко не може да се посочи, като изтрѣбителъ на тия мили животни. Той взима единъ малкъ дѣлъ отъ тѣхнитѣ приплоди, който дѣлъ компенсира съ унищожаването на многобройнитѣ неприятели на яребицата. Августъ, септемврий и октомврий — месеци презъ които по полето още има буйна растителност и несѣбрани посеви, позволяватъ на ловеца да преследва съ своя птичаръ яребицитѣ съ успѣхъ; ноемврий и декемврий — макаръ че още е разрешенъ ловътъ имъ — сж месеци презъ които ловеца много рѣдко може да изцапа торбата си съ яребична крѣвъ, защото въ оголѣлитѣ поля и засѣти ниви, яребичнитѣ компании мжчно се наближаватъ и стрелбата, обикновенно е безрезультатна. Отъ януарий на сетнѣ, ловецътъ като добъръ ступанин на дивеча — на ловъ за яребици не ходи, а именно тогава тѣ сж най-зле. Именно презъ тоя периодъ около селскитѣ торища и слами се събиратъ изгладнелитѣ ята и тукъ масово падатъ подъ кошететѣ на двуногитѣ хищници.

Лисицата, следъ човѣка, държи първенство въ изтрѣбването на яребицитѣ. Всички представители на фамилията Бѣлки (*Mustelidae*): бѣлката, златката, порътъ, а сжщо *скимачитѣ* се изъ полето безстопанствени домашни котки — сж обикновеннитѣ врагове на яребицата. Свраката и сойката безпирно тарашуватъ гнѣздата на яребицата и нахално крадатъ яйцата и малкитѣ ѣ. Щъркелътъ, тая птица, която суевѣрието е обкржило съ ореолъ на свещенностъ, сжщо не щади яребичнитѣ яйца и малки пиленца. Дори „невинния“ таралежъ е залавянъ въ кражба на яйца отъ гнѣздата на яребицата. Ще бждемъ много непълни, ако между страшнитѣ врагове на яребицитѣ, пропустнемъ ония малки и невидими организми, които ежедневно разрушаватъ живота на милиони същества — бацитѣ и бактериитѣ, причинители на епидемии. Отъ всички наблюдения, които сме правили, убедени сме напълно, че епидемическитѣ болѣсти, които унищожаватъ нашитѣ домашни птици, не щадятъ и сроднитѣ имъ представители, които живѣятъ на свобода. Това особно се отнася за сивата яребица, която живѣе въ близкъ контактъ съ поселищата на човѣка, отъ гдѣто, посредствомъ домашнитѣ птици, се пренася заразата. Епидемитѣ правятъ голѣми опустошения всрѣдъ дивеча, обаче тоя въпросъ не е още добре проученъ и тепърва стопанина — ловецъ ще трѣбва да се заинтересува отъ него.

До тукъ ние говорихме за сивата яребица, но считаме, че нашия очеркъ нѣма да бжде пъ-

лень, ако не споменемъ и за другитѣ разновидности отъ неголѣмото яребишко семейство.

Една особна забележителностъ отъ биологично естество представляватъ тъй нареченитѣ „странствующи или прелетни яребици“, които прелитатъ въ повечето случаи съвсемъ неочаквано въ голѣми ята, за да изчезнатъ пакъ така неочаквано и внезапно. Тѣ издвигатъ отъ изтокъ и сѣ всѣкога по-малки отъ нашата сива яребица, като показватъ едно отклонение въ боята си, каквото изобщо показватъ яребицитѣ отъ различенъ произходъ. Още презъ 1893 год. г. Г. К. Христовичъ е ималъ случай да срещне и убие отъ тия яребици, които той нарича „малки яребици“. Споредъ даденото отъ него описание странствующата яребица има 24 см. дължина; оперението ѝ отгоре е по-тъмно желто, отколкото въ обикновенната яребица; по-горната частъ на главата и гърба ѝ, както и по шията, има блѣдожелти петна, при това долнитѣ ѝ части, които иматъ тъмно пепелявъ цвѣтъ, вмѣсто характерната тъмно кафява подкова, иматъ нѣколко свѣтли пера по корема.

Характерното за тия яребици е тѣхната недоверчивостъ и далечното имъ отлитане следъ като се вдигнатъ еднажъ. Презъ есента на 1924 год. въ Варненско имаше голѣмо изобилие отъ тия яребици, които се явиха на голѣми компании, дори и въ чисто гористия районъ на Генишъ-ада (забелязано едно ято отъ около 50 броя въ срѣдата на гората Генишъ-ада). Всички ловци констатираха далечното отлитане, следъ вдигането имъ, и невъзможността да се преследватъ втори пътъ.

По мнението на германски автори, при прелетнитѣ яребици имаме оня случай отъ прелетни птици, които сѣ принудени да мѣнятъ мѣстото си, събрани въ ята, било отъ липса на храна или пъкъ отъ природни стихии, които еднажъ почнали да прелитатъ, продължаватъ непрекъснато да странствуватъ.

Когато бѣхме привършили нашата статия, имаме удоволствие да се срѣцинемъ съ председателя на Айгоското Ловно Д-во г. Възвъзовъ, ловецъ съ 40 годишна практика, и да попълнимъ наблюденията си за странствующата яребица: Разказътъ на г. Възвъзовъ ни позволи окончателно да установимъ мнение, както за въроятния произходъ на тия яребици, така и за птищата на нейното странствуване.

Г-нъ Възвъзовъ разказва следното: „Сжщата 1924 год., есента, когато Вие сте имали случаи да наблюдавате „пасажи“ отъ яребици, една привечеръ, бѣхъ излѣзълъ на ловъ по познати хълмове около Айгосъ, гдето обикновено се въдѣха яребици. Слѣзнахъ отъ колата и до като се приготвлявахъ за лова, кучето направи стойка. Дигна се едно ято 40—50 парчета яребици. Стреляхъ. При продължаването на лова, на близо, кучето отново направи стойка и за мое голѣмо изумление вдигна се едно ято отъ едно пространство 300—400 метра дължина. Това бѣ цѣлъ облакъ отъ яребици — не десетки, а стотици хиляди. Никога презъ живота се азъ не съмъ виждалъ такова огромно количество яребици на едно мѣсто. Вдигнахъ следъ това и друго ято. Едно несмѣтно изобилие! Убититѣ екземпляри на ръстъ сѣ видимо по-малки отъ нашата мѣстна яребица и цвѣтътъ на оперението по-тъменъ — кафеникъвъ! За неочакванитѣ пасажи отъ яребици още сжщата вечеръ азъ съобщихъ на другаритѣ въ Айгосъ. Следния день за посоченото мѣсто тръгна и слѣпо и сагато, но... яребицитѣ бѣха вече отлетѣли. Кжде? — Незная“.

Всичко, което намѣрихме писано за странствующата яребица, личнитѣ ни наблюдения, попълнени съ многоценното наблюдение на г. Възвъзовъ, водятъ къмъ следнитѣ заключения: Въроятното отечество на странствующата яребица ще да сѣ обширнитѣ степи въ Азия, кждето само природата може да отведи такива голѣми количества. Природни стихии или пъкъ липса на храна, подтикватъ къмъ странствуване тия яребици, които по инстинкта на всички прелетни птици, се събиратъ на голѣми ята и еднажъ премѣстили се отъ своето родно огнище, тѣ започватъ дългиятъ пътъ на всички пасажни птици: къмъ топлитѣ южни страни, като следватъ главното направление край брѣговетѣ на Черно море. Отдѣлни групи отъ тѣхъ достигатъ чакъ до Германия и Франция, продължаватъ своя пътъ и презъ пролѣтта обратно се връщатъ къмъ своитѣ родни мѣста. Не е изключена възможността малки групи отъ тия странствующи яребици, откъснати отъ стихийтъ, да оставатъ по пътя и намирайки благоприятни условия, да се установяватъ на постоянно мѣстожителство по цѣлото протяжение на своя дълъгъ пътъ. Така само може да си обяснимъ, че мѣста изъ варненско, кждето яребицитѣ бѣха довършени (долината на р. Голѣма Камчия и рѣка Черта) се поселиха неочаквано съ яребици следъ 1924 г.

Трѣбва да се признае, че странствующата яребица е твърде интересна за ловцитѣ и че последнитѣ сведения за нея трѣбва да се попълнятъ съ още наблюдения; за това нека всички ловци да следятъ и проучватъ нейното появяване, застояването ѝ по нашитѣ мѣста и нека запазятъ препарирани убити екземпляри, за да може да се изследватъ по-добре ония характерни отличия, които тая яребица има въ сравнение съ мѣстната — осѣднала сива яребица.

Между представителитѣ на яребишкото семейство, особно забележителна по своята красота, е скалната яребица или кеклика (*Cacabis Saxatilis*) (фиг. 2) Горната страна на тѣлото ѝ е куршумено сивъ, гърдитѣ сиви съ червеникавъ отенѣкъ, коремътъ ржжидиво желтъ. Бѣлиятъ вратъ на кеклика е заобиколенъ изцѣло съ една черна препака, а тъй сжщо и горната частъ на клонѣтъ е заобиколенъ добре съ едно черно петно.

Краката на кеклика сѣ блѣдо червени, а клонѣтъ коралово-червенъ.

Скалнитѣ яребици живѣятъ повече по високитѣ склонове на планинитѣ, по мѣста пресечени съ пороища, долини и пропасти изъ каменитѣ и скалитѣ, често презъ лѣтото и надъ границата на горската растителностъ. Презъ зимата тѣ се преселватъ въ по-низкитѣ мѣста. Сравнително високото разпространение на кеклика, прави едно изключение у насъ, много характерно за тоя видъ яребица: всички долини, каменисти и гористи стръмнини край течението на р. Марица чакъ до Харманлий се посѣтяватъ въ голѣмо изобилие съ кеклици, които въпреки немилостивото преследване на ловци отъ всички краища на България и на пришелци отъ вънъ, сѣ се запазили въ едно утешително количество. До като, изобщо, поради мѣстата гдето кеклика обитава, ловътъ му е много труденъ и малко достъпенъ, въ тоя районъ на България, поради леснодостъпния теренъ лова е много приятенъ и много изобиленъ. Но тъкмо и за това Маришкия знаменитъ вече кекликъ се заплашва отъ сериозната опасностъ за изтрѣбяване. Ние мислимъ, че тоя въпросъ трѣбва сериозно да занимае, не само орга-

низациите на местните ловци, които първи са длъжни да се загрижат за кеклика в своя район, но и на върховната управа на ловната организация. Живота, разпространението, размножаването, преследването и унищожаването на кеклика в Маришката долина трябва да бъде предмет

Обр. 2.

на една обстойна анкета, по инициативата на управителния съвет на ловната организация, която анкета ще проучи мерките, които следва да се вземат за запазването на тоя толкова ценен и прекрасен дивеч, чието изтръбване, с болка на душата, констатира и Негово Величество Царя, пред една делегация от членовете на вишия ловен съвет през 1923 година. Ние сме таме, че крайно време, е нашето ловно дело да

излезе из омагьосания кръг на своята бумажна и платоническа дейност и да насочи своите усилия към постижения, за сега поне малки, в областта на ловното стопанство.

Трябва да се отбележи, че въпреки много благоприятните условия извън нашата страна, където приютината отъ терена е планинска и скалиста, с идеални условия за развъда на кеклика, той се среща в много ограничени количества. А къде ли, любящата ржка на ловеца — стопанинът издивит и скалисти наши балкани, не би могла да развъди тая пъргава и непретенциозна птица? И тогава пустити и непривитни скали и сипеи на нашите балкани ще оживят от сутрешната пусен на влюбения кеклик. Тогава, нашия ловец ще намъри красота и прелесть дори в тия мъртви и пустинни места... Кой ще раздвижи тая любяща ржка на българския ловец? Може би, само просветата ще стори това!

Както и сивите яребици, в началото на пролетта, кеклиците се разделят на двойки и живеят в еднобрачие. През април женската снася в пукнатините на скалите 10—15 бледоръждиви, лъскави яйца, покрити с много кафяви пръчки и петна. Малките кеклици следват майка си по трудния терен твърде ловко и умят майсторски да се прикриват от възможните опасности. Старите при преследване предпочитат да бягат и подскочат, нежели да хвъркат. При вдигане издават един двусричен, приличен на свистене, шум, при летенето си издават един силен шум и с лакатушения отлетяват далече в права посока. Когато мъжкия кеклик мами пръснатото стадо, издава един трисричен звук, наподобяващ латинското *chacabis* или *chakabich*.

През лятото кеклика се храни с насекоми, личинки, червеи, охлюви и нъжни зелени части от растителността, а през зимата с пъпки, семена и др.

Ловът на този красив дивеч, поради това, че е мъчнодостъпен, е твърде ограничен, макар че тая прелестна птица представлява твърде съблазнителна примамка. Кеклика се опитомява твърде лесно и въпреки това, както и на факта, че той е една от най-красивите птици от нашия пернат дивеч, е изоставен на втори план в грижите на ловните ни д-ства и на ловците. (Ще следва в брой 4).

НАШИТЕ ХИЩНИ ПТИЦИ.

СОКОЛЪ ЧУЧУЛИГАРЪ (FALCO SUBBUTEO).

От Д-ръ Ханс Валтер Шмидт.

Тази красива птица достига на голмина от 30—31 см. дължина — мъжката и от 33—34 см. — женската. Простонародното ѝ название е *ястреб* — *гължар*. Младите екземпляри притежават тъмнокафяво, почти черно оперение, с еднообразен ржжидвокафяв цвят на тилът, прошарен с малки, закръглени, напречни линии от светлокафяв цвят, тъй че всяко едно отделно перце представлява самостоятелен ржб. Тия линии са отпечатани особено ярко при ржжидвокафяните крайни перца. Цялата долна част, като гашичките и перата на задницата,

са желтеникави до червено-жълти, осъдени с продълговати черни петна. По всичките ржбове на перата се отбелязват многобройни, черни, напречни линии. Гърлото е еднообразно червено-жълто, но много по-отворено отколкото гърдите, с по една черна, ярко отпечатана брадообразна ивица по бузите. Всички пера, които при младите екземпляри имат тъмнокафяв цвят, при по-старите преминават на оловеночерен. Тилът приема по-светъл, почти бял тон, както и гърлото; при много стари екземпляри — се обръщат почти на снъжнобели; всичко желтеникаво

преминава въ желто-бѣло; гашичките и задника ставатъ ржждивокафяни. Коренътъ на човката, както и краката си задържатъ свѣтлия желтъ цвѣтъ, когато очитъ изглеждатъ вече тъмнокафяни.

Този соколъ, на когото отечеството може да се смѣта повече северна Европа, отколкото южна, се среща не особено рѣдко и у насъ, както и въ средна Европа. Той е прелетна птица и се появява презъ месецъ априлъ, за да ни напусне пакъ презъ м-цъ септемврий или октомврий.

За да се установи негде и започне да мжти, той предпочита нѣкоя малка горичка, по възможностъ съ по-голѣмъ запазенъ периметръ отъ нему подобнитъ, гдето свива гнѣздо на нѣкое голѣмо дърво, или пъкъ, изхождайки отъ чисто практическа гледна точка, присвоява нѣкое чуждо, готово гнѣздо, произходящо отъ сврака, поправя го, закътва го и се настанява въ него. Презъ м. юний или началото на юлий женската сниса 4—5 розово бѣлезникави яйца, осѣяни съ червеникави, достигащи до кафяни петънца. Следъ 22 дня мжтене се излюпватъ малките соколчета, които се радватъ на нѣжнитъ грижи на тѣхнитъ родители.

Соколя-чучулигарь

Имахъ случай да наблюдавамъ единъ пжтъ животътъ на едно семейство соколи, свили гнѣздо въ средъ една малка горица. Азъ се любвахъ съ удоволствие на животътъ на голѣмитъ и по-после на малките, до като тия последнитъ, на брой петъ, започнаха да хвъркатъ. Цѣлата фамилия не си промѣни мѣстото и редовно се връщаха да пренощуватъ въ квартирата си, гдето отъ гнѣздото се разнасяше ясно характерното цвъртение на сокола „ципципцип“. Презъ м. августъ убихъ едно следъ друго два отъ младитъ соколи. Когато привечеръ се събра цѣлата фамилия, посрещнаха липсата на дветъ си млади другарчета очевидно съ твърде болезнено чувство. Това тѣ проявяваха съ страховито цвъртение, съ целъ да ги призоватъ; съ неспокойно хвъркане насамъ — натамъ и най-после съ силно, тревожно пискане. На другия день всички останали отъ фамилията живи соколи изчезнаха. Едва следъ три седмици зърнахъ само едина отъ тая фамилия, но и той бѣше твърде предпазливъ, плашливъ и недовѣрчивъ.

Отъ тукъ и моето заключение, че немога да се съглася съ създаването се убеждение, резултатъ

на наблюденията на други естествоизпитатели, че соколътъ — чучулигарь е билъ съ ограниченъ разсѣдѣкъ,

Сокола-чучулигарь е единъ отъ най-ловките летци и доставя истинско удоволствие на наблюдателя съ своето смѣло и грациозно летене. Много пжти и твърде сполучливо, неговото летене се сравнява съ това на лѣстовицата. Когато лети спокойно въ въздуха, то неговитъ остри криле сж огнати малко назадъ. Съзрѣ ли, обаче, подходяща плячка подъ себе си, той свива криле внезапно и се втурва съ свѣткавична бързина върху нея, като я зграбчва съ остритъ си нокти. Своята плячка той лови изключително въ въздуха. Като рѣдко изключение се потвърждава да прави по нѣкой пжтъ ловъ и по земята, на мишка или друго.

Той не обича земята сжщо и като мѣсто за почивка. Като наблюдателенъ постъ, той избира обикновено нѣкое прикрито мѣсто на изсѣхналъ клонъ отъ високо дърво, гдето най-малко личи, благодарение на цвѣта на перушината му отговаряща на средата. Отъ дърветата предпочита да кацва на широколистнитъ, като избѣгва иглолистнитъ. По полето ще го видите най-често да седи продължително време съвършено неподвижно, изправенъ като свешъ, но можете да бждете уверени, че той не пропуска нищо отъ онова, което става около него. Азъ се опидахъ единъ пжтъ да наближа единъ соколъ, кацналъ въ средъ тревата на едно издигнато клонче, като се промъквахъ пълзешката задъ него. Въпреки това, че животното не се помръдна нито веднажъ, хвъркна въ противоположна посока отъ менъ, щомъ го наближихъ на около 150 крачки, като избѣгна твърде ловко и изстрела на моя другаръ, който бѣше къмъ сжщата посока. Когато сокола — чучулигарь, кацналъ на такова клонче, забележи надъ себе си да хвърка нѣкоя удобна за него плячка, то той хвърква право на високо надъ нея, за да се втурне съ свѣткавична бързина отъ горе на доле. Ако, обаче, плячката му успѣе да се изкопчи отъ първото му нападение, и изхвъркване надъ него, тогава тя може за моментъ да се счита почти спасена, тъй като сокола има почти за правило да не напада плячката си отъ долу на горе, нито отъ страни. Случва се, разбира се, заслепенъ отъ страсти въ смъхъ преследване на жертвата си, той забравя всѣкаква предпазливостъ и се спуска като лудъ върхъ нея. Въ такива случаи той става най-лесна жертва на човѣка.

Сокола — чучулигарь се забавлява понѣкога и съ ловъ на насѣкоми и пеперуди, но при все това, трѣбва да го смѣтаме като единъ отъ най-ревностнитъ унищожители на дребнитъ птици. Много сж изложени на преследване отъ него чучулигитъ (за това и носи името соколъ — чучулигарь), както и лѣстовицитъ; но не сж въ безопасностъ и всички останали дребни птици чакъ до дрозда. Имало е случай да напада и кокошки, безъ да може да имъ причини нѣкаква вреда.

Отъ всичко до тукъ казано, безсъмнено, ще извадимъ заключението, че сокола — чучулигарь трѣбва да се причисли къмъ единъ отъ най-вреднитъ грабливи птици. Унищожаването му не е лека работа, тъй като вънъ отъ вродената му плашливостъ, той притежава и достатъчно умъ, за да избѣгне на време поставената му отъ човѣка засада. Най-сигурното му биене става презъ време на мжтене, или пъкъ когато сж излюпени вече малките му, преди да започнатъ да хвъркатъ го-

лишарчетата. Въ такъв случай съ засада около гнѣздото му могат да се убият старитѣ соколи, а заедно съ тяхъ се унищожават и цѣлото семейство. За да се намѣри мѣстото на сокола — чучулигаръ се изисква тоже не малко време и наблюдение върху хвърчащитѣ стари екземпляри. Често пжти, особено презъ свадбеното време С. Ч. може да се примамат къмъ ловеца съ подражание на неговия любовенъ викъ, чрезъ специална за целта свирка. Ако сме изгубили или забравили въ кѣщи фабричната свирка, можемъ да импровизираме една такава и въ самата гора. Това става като отрежемъ съ ловджийския си ножъ една джбова, букова или друга прѣчка дълга отъ 6—8 см. и дебела 1—2 см. и я разцепимъ точно по средата на две. Взема се едната половина въ ржка и съ острието на ножа си, поставенъ отвесно, прави се единъ изрезъ най-напредъ отъ едната страна, после отъ другата къмъ вътрешната ось на прѣчката, съ около 2—3 мм. дълбочина и половина до 1 см. отдалечение отъ двата ржба. Находящата се дървена маса между двата прорѣза се изчиства внимателно, до като се изглади добре. Съ другата половина на прѣчката се постѣпва по сѣщия начинъ. Следъ това се поставя между дветѣ половини, по продължение на дължината, едно не особено широко тревенисто стебло, което при надуването на инструмента може да вибрира насамъ натагъкъ. Единиятъ край на листото трѣбва да бѣде доста дълго навънъ отъ инструмента, за да могатъ да се получаватъ по-високи или по-ниски звукове, чрезъ притегляне на стеблото. Въ кѣщи листото може да се замѣни, за по-трайно, съ една

тънка платнена лента и двата края на свирката да се завържатъ съ конецъ или тель.

Още по-простъ звукоподражателенъ инструментъ ловеца може да си направи отъ обикновенъ буковъ листъ, съ който, следъ известно упражнение, може да усвои твърде ловко да подражава гласътъ на грабливитѣ птици. Въ такъвъ случай, ловецътъ се скрива добре въ шумака подъ нѣкое буково дърво и почва отъ време на време да издава звукове съ листото. Не ще мине много врѣме и соколътъ ще кацне на сѣщото дърво, за да стане жертва на пушката на ловеца. Най-лесно се примамватъ младитѣ соколи презъ месецъ августъ, когато иматъ навика да се връщатъ винаги при-вечеръ къмъ мѣстото, гдето сж излюпени, за да ношуватъ.

Съ тъй нареченитѣ „ястребови кафези“ сокола — чучулигаръ почти не може да се хваща, тъй като спокойно стоящия гължбъ вътре въ кафеза не може да го примамат, както въобще не се примамва отъ птици, които не хвъркатъ. Желѣзния капанъ съ колче дава по-добри резултати. Сѣщо така ловътъ му съ бухалъ е тоже съмнителенъ.

Въ заключение трѣбва да направимъ едно признание въ негова полза, че съ неговото преследване и унищожение нашитѣ гори се лишаватъ отъ единъ отъ най-смѣлитѣ си обитатели, тъй като при нито единъ отъ представителитѣ на грабливитѣ птици, не виждаме тая грация, тоя при-ягъ за омото ловъкъ полетъ и техника, това идеално закржглено тѣло, както при сокола — чучулигаръ.

ЛОВЪТЪ СЪ КАПАНИ.

I. Общи бележки.

Още отъ предисторически времена човѣкътъ е водилъ борба за сѣществуване съ дивитѣ животни. Първоначално тази борба е била чисто отбранителна — борба на животъ и смъртъ, каквато и до сега още водятъ жителитѣ на нѣкои задокеански страни. Съ течение на времето, нарастване на човѣшката култура, тази борба отъ отбранителна за човѣка, става нападателна, до като вече нейде тя по отношение на нѣкои хищници е станала чисто унищожителна. Първоначално човѣкътъ е билъ безпомощенъ предъ свирепитѣ животни, но нуждата го е заставила постепенно да търси средства и методи, посредствомъ които по-безопасно и по-лесно да се справи съ своитѣ космати врагове. Първоначално тия средства сж били много примитивни, обикновенно замаскирани ями, но съ постепенното развитие на човѣчеството, съ създаването и напредъка на техниката, се усъвършенствуватъ и всички ония средства за ловене на дивечъ, които достигнаха онова съвършенство, което познава нашето време.

Модерниятъ ловецъ на запада, не е пренебрегналъ ловътъ съ капани, защото той крие въ себе си едно истинско ловно удоволствие, като е придруженъ съ по-тънко изучаване живота и навикитѣ на дивеча. У насъ ловцитѣ отъ старата епоха, отъ времената преди освобождението и следъ него, като нѣмаха възможность тъй свободно да носятъ пушки, си служеха на широко и сполучливо съ капана, за да ловятъ хищницитѣ. Въ по-ново време у насъ капанитѣ се изоставиха и за-

бравиха отъ младото поколѣние ловци, мнозина отъ които прибѣгнаха до широката употреба на стрихнина, като средства за изтрѣбването на хищницитѣ. Това средство, колкото и резултатно да е то, далеко не отговаря на целитѣ и задачитѣ на ловнитѣ организации и може още да бѣде допустнато само при случаи на голѣмо изобилие отъ вълци и то като се използва отъ ловната властъ (дружествата), а не безразборно отъ всѣкиго. Широката употреба на това средство е опасно за полезния дивечъ, за домашнитѣ животни и за хората (у насъ вече има случаи отъ отравяне на хора при опериране съ стрихнинъ за тровене на дивечъ). Лисицата, за която спора да ли е по-вече вредна, отъ колкото полезна, не е приключенъ още — за всѣки случай трѣбва да бѣде пощадена отъ подобенъ ловъ. Въ Германия е вече започната енергична борба за премахване това средство за ловене на дивитѣ животни, което, колкото и радикално да е, се изоставя отъ истинския и благороденъ ловецъ. Тамъ вече въ ловцитѣ се по-върща пристрастяването къмъ лова съ капани, като едно радикално средство за борба съ хищницитѣ и като едно приятно допълнение на лова съ пушка. Ние имаме случай да видимъ двама германски ловци — лѣсовѣди, които бѣха дошли по научна екскурзия у насъ, да носятъ въ своитѣ раници модерни ловни капани — чрезъ които правѣха своитѣ екскурзии по занимателни и приятни.

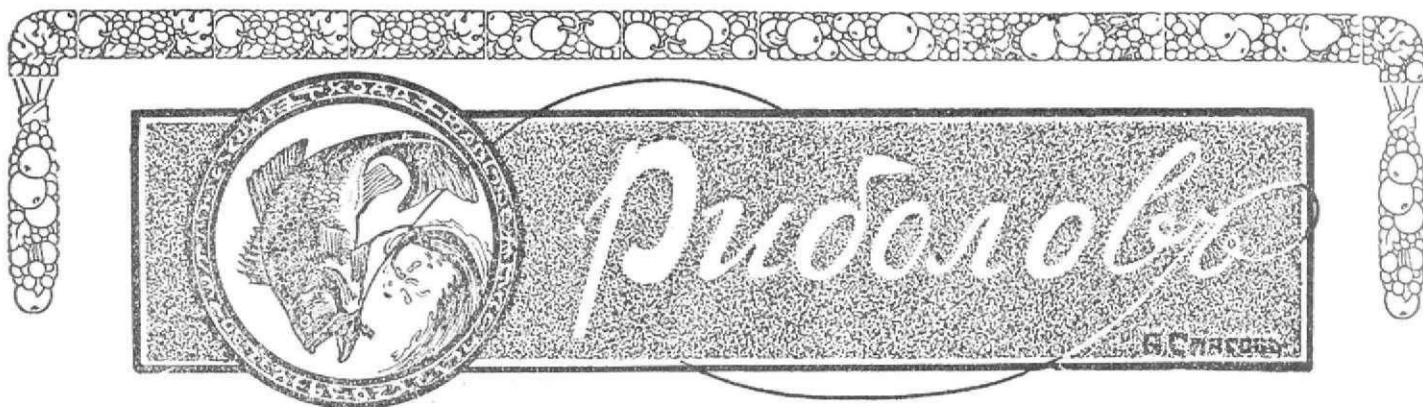
Напредъка на техниката въ фабрикацията на ловнитѣ капани е достигнала такова съвършенство,

че достатъчно е само по-вече старание и прилежност, за да се възнагоди труда на ловца с отлични резултати. Въ надхитряване на животинската природна осторожност и хитрост е и триумфа на човешкия ум над животинското царство. Изхождайки от това стремление сж се развили и различните ловни методи за различните видове хищници, като сж нагодявани и самите ловни апарати съобразно изискванията на тия методи.

Едно важно обстоятелство, което трѣбва да

знае всеки ловецъ съ капани е, че въ основата на всяка метода за подобенъ ловъ, лежи използването гладътъ на животното. Гладътъ, именно, вкарва хищника въ капана. Но не е достатъчно само това, за да бжде ловътъ сполучливъ. Покрай тази слабостъ на животното, трѣбва да се изучава добре: неговия характеръ, навици, както и да се манипулира ловътъ съ дадения методъ и капанъ.

Въ следния брой ще пишемъ за ловътъ съ капани на хищниците — бозайници.

Пенчо Дрънски.

ПЪСТЪРВИТЪ У НАСЪ.

(Споредъ сбирката на Естествено-Историческия Музей на Н. В. Царя).

Пъстървите иматъ твърде широко разпространение и то изключително само въ северното полукълбо. Въ противоположностъ на шарановите риби, които сж характерни за по-южните страни на Европа и Азия, пъстървите иматъ най-голямо разпространение въ водите на северъ и, колкото се слиза къмъ югъ тѣхното разпространение, бързо намалѣва. Така че Сибиръ и всички рѣки, които го прорѣзватъ и които се вливатъ въ Северни Ледовити океанъ представляватъ днесъ царството на пъстървите.

Макаръ страната ни да е доста на югъ, пъстървите у насъ постигатъ сравнително голѣмо развитие и широко разпространение. Благодарение на твърде разнообразните и благоприятни климатически, теренни и други условия, които страната ни има, въ насъ пъстървите, които обитаватъ главно ручейте и езерата на планинските ни области надъ 1000 метра, сж се запазили и развили въ количества, каквито другаде отдавна не сжществуватъ. А и разнообразието на видове и разновидности средъ нашите пъстърви е голѣмо. — Въпреки тия благоприятни условия за развитието на пъстървите у насъ и богатството на форми и видове средъ нашата пъстървна фауна, ние и до днесъ не познаваме нашите пъстърви и още по-малко знаемъ да ги ценимъ и пазимъ. Ние и не подозираме, че тѣ биха могли да бждатъ богатство за страната ни отъ голѣмо стопанско значение. Като обектъ на изкуственото риборазвъждане днесъ въ Европа, и особено въ Америка, пъстървите играятъ главна роля въ рибовѣдството. Годишно въ тия страни се изнася на пазаря съ десетки, даже стотина милиона килограма прѣсна или консервирана луксозна риба, отгледана по изкуственъ начинъ. Благодарение на естественните благоприятни условия и въ насъ, тѣ биха могли да заематъ едно първосте-

пенно мѣсто въ поминѣка на значителна частъ отъ населението ни, особено онова, заселено по безплодните планински мѣста; биха могли да доставятъ на народа ни здрава и ефтина храна; да дадатъ препитание на голѣма частъ отъ населението ни и да възнаградятъ добре тия, които се зловятъ съ отглеждането и развъждането имъ. При това, не трѣбва да се забравя, че тѣ могатъ да създадатъ и единъ приятенъ и полезенъ спортъ, какъвто е въдицата, съ голѣмо възпитателно значение, който, за жалостъ, у насъ нѣма приложение.

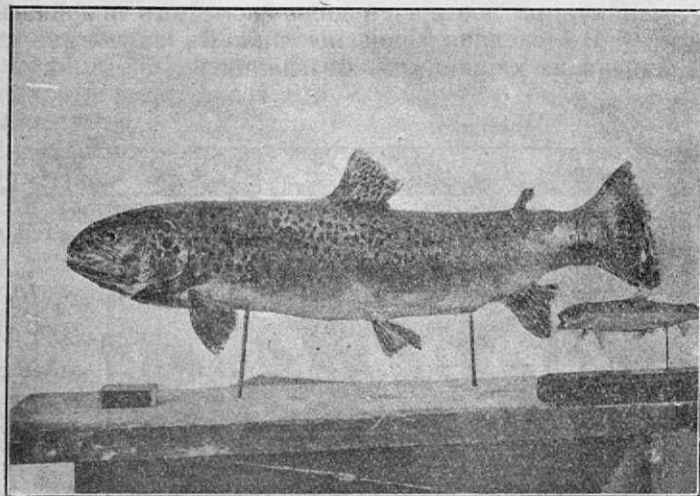
Съ огледъ на последните мисли се захващамъ да хвърля единъ бѣгълъ погледъ върху разпространението на пъстървите у насъ. Целта ми е да изтъкна голѣмото разнообразие на форми и разновидности, резултатъ на естествените условия за тѣхното сжществуване и развитие у насъ.

Преди всичко нека отбележа, че покрай обикновенната *балканска пъстърва* (*Trutta fario*), която можемъ напълно да приемемъ като глациаленъ видъ, който води началото си още отъ ледения периодъ, у насъ се въдятъ и други видове пъстърви. Една частъ отъ тѣхъ, като: *черноморската пъстърва* (*Salma labrax Pallas*) и *дунавската пъстърва* (*Salmo huho Liuné*) сж самобитни и характерни. Първата само за Черно море, а втората за Дунава. — Друга частъ, като американските пъстърви: *Salmo irideus* и *Salmo fontinalis*, а въроятно и сръбноевропейската езерна пъстърва (*Salmo lacustris*), трѣбва да се приематъ, че сж пренесени въ насъ съ риборазвъдни цели.

Нека накратко да разгледаме всички тия видове пъстърви, които се въдятъ у насъ и които сж събрани въ сбирката на Естествено-Историческия Музей на Н. В. Царя.

Балканската пъстърва (*Salmo, Trutta fario Linné*). Обр. № 1 — Балканската пъстърва у насъ постига

голям разнообразие. Съ своята кжса, тъпа муцуна, широко и изпъкнало чело и набито тѣло, тя се отличава отъ близките до нея други видове пъстърви. Особено характерни сж голѣмитѣ екземпляри пъстърви отъ Глава Панега. По всѣка вѣроятност, това ще бѣде новѣ (индемиченѣ) ва-

Фиг. 1

риететѣ *Trutta fario* Lin. var. nov. panega, който чувствително се отличава отъ типичните си форми: Тѣлото му е широко, ниско, почти овално, съ кжса и дебела опашка, кжса, тѣпа и заоблена муцуна. Челото особено високо и изпъкнало. Фиг. 1 ни представлява фотография на единѣ близо 3 килограма тежъкѣ екземплярѣ отъ Глава Панега, който е притежание на Естествено-Историч. Музей на Н. В. Царя. Не по-малко интересни сж и екземплярите отъ Централните Родопи (Дйовленско). Тѣ по всичко изглеждатѣ, че принадлежатѣ на особения македонски вариететѣ пъстърва: *Trutta fario* L. var. *macedonica* Karam¹⁾.

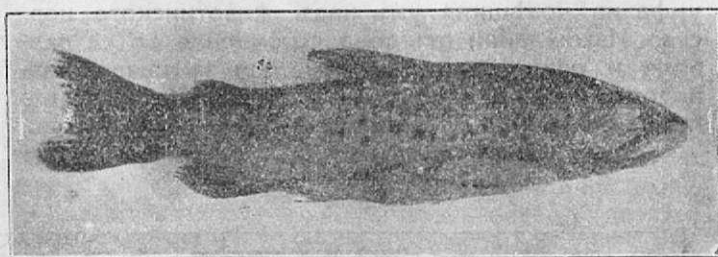
Балканската пъстърва е единствената риба, която оживява нашите планински рѣки, ручеи и езера надъ 1000 метра височина. Въ Пиринѣ планина се лови въ езерата и на 2000 метра. Благодарение на отдалеченостѣта на тая планина отъ голѣми населени центрове, както и недостъпностѣта ѣ за „любители на природата“, тя тукѣ се е запазила много добре и повече отъ 100 езера, съ многобройни ручеи и рѣки, гѣмжатѣ отъ пъстърва. Обратното е съ Витоша, гдето пъстървата е почти изчезнала и се е запазила само въ единѣ тесенѣ районѣ около по-отдалечените отъ София околности като: с. с. Бистрица, Желѣзница и Чупетлово. Въ останалите планини: Стара планина, Рила, Родопи, Осогова и Странджа на мѣста тя е запазена, но на мѣста е станала рѣдкост и изчезва.

Балканската пъстърва не търпи води, които презъ лѣтото иматѣ по-висока температура отъ 20°C. Живѣе по дъното. Особено обича мѣста съ каменисто дъно и естествени скривалища (подмоли). Денемѣ се крие подъ камъните, а вечерѣ излиза да си търси храната.

Езерната пъстърва (*Trutta lacustris* Lin). Фиг. 2. Живѣе въ езерата на Рила планина и Пи-

¹⁾ Основанията си за отдѣляне на тия вариетета пъстърви заедно съ измѣрванията и разликата въ съотношенията на голѣмините на разните части на тѣлото имѣ ще дамѣ на друго мѣсто.

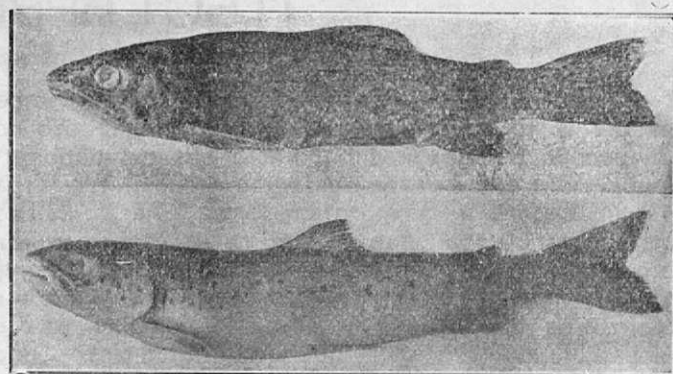
ринѣ. Царския Естествено-Истор. Музей притежава само единѣ екземплярѣ отъ Чадърѣ Тепенските езера, който е представенѣ на тукѣ приложената

Фиг. 2

фотография, образѣ 2. Отличава се по своята шарановидна форма: доста сплеснатѣ странично, високѣ, съ заострена муцуна. Почти цѣлото му тѣло е опѣстрено съ голѣми черни петна. Възможно е тоя сръдневропейски видѣ да е пренесенѣ заедно съ следующите два американски вида, които се намиратѣ сжщо тукѣ, но не е изключена възможностѣта да е самобитенѣ за нашата фауна, както е и за централна Европа. Това бѣдащите изучавания ще покажатѣ.

Американската пъстърва (*Trutta, Salmo irridea*). Фиг. 3. Известенѣ на населението, особено въ

Фиг. 3 и 4

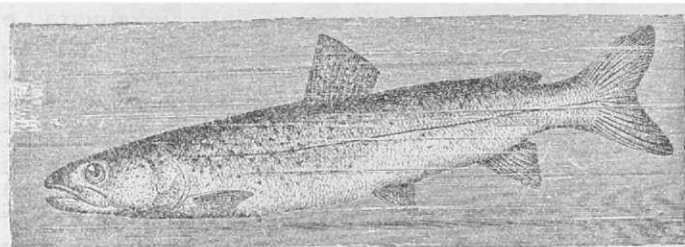
близките села на Чамѣ-курия, подѣ името *милдовица*. Пренесена е отъ лесничея Милде къмѣ 1903 година, а е запазена и до днесѣ въ езерото Сарж-гйолѣ. Това показва, че тя добре се е аклиматизирала тукѣ и безѣ посредството на човѣка продължава да се плоди и умножава. Германски команди презъ време на войната сж били настанени презъ зимата 1917 година въ Ситняково и въ едно непродължително време сж успѣли да извадятѣ отъ езерото Сарж-гйолѣ съ стотини килограма преимущественно едри екземпляри отъ тая американска пъстърва. Понеже това е било презъ времето, когато тя си хвърля хайвера, едва ли не сж я унищожили. Естествено-Истор. Музей на Н. В. Царя притежава нѣколко хубави екземпляри отъ Сарж-гйолѣ. Отличава се по своето стройно сплеснато, шарановидно тѣло, цѣлото красиво опѣстрено съ нееднакви жлести черни петна.

Онова, което отличава тая пъстърва отъ нашата балканска пъстърва е нейния начинѣ на живота. Тя е способна да живѣе и въ води въ низините, съ по-висока температура и нараства много бързо. Две годишни пъстърви сж надъ 1/2 килограмѣ. Тия ѣ качества сж и създали условия да

бжде предпочитана въ рибовждането, предъ другитѣ пѣстърви. И действително, тя е станала напълно риборазвѣдна риба. Отъ Америка е пренесена и въ Европа, кждето бързо се е разпространила и днесъ се развѣжда навсѣкжде въ рибницитѣ. По вкусъ, обаче, тя отстъпва значително на нашата балканска пѣстърва.

Другъ видъ американска пѣстърва е *Salmo fontinalis* (американски зайблингъ). Ориг. 5. Той е сжщо пренесенъ заедно съ предходния. Среща се рѣдко. Музея притежава единъ екземпляръ отъ Чадъръ-тепенскитѣ езера. Отличава се по своето стройно, странично сплеснато тѣло, кресиво опѣстрено съ голѣми бѣли петна, размесени съ други по-тъмни и разноцвѣтни. Грѣднитѣ му перки сж съ саблевидно извитъ основенъ твърдъ лжчъ. Красива и вкусна риба, поради което е пренесена отъ Америка въ Европа.

Черноморска пѣстърва (*Salmo labrax* Pallas). Фиг. 4. Черно море пази твърде много северни

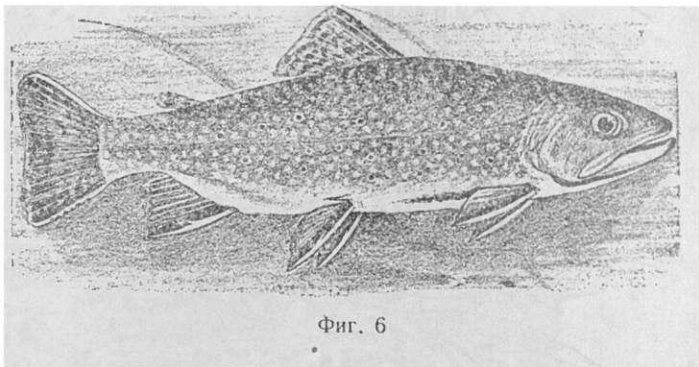
Фиг. 5

форми, като глациални остатъци (реликви). Единъ такъвъ е и черноморската пѣстърва, която по нашето крайбрѣжие често се лови. Отличава се по своето красиво, врегеновидно източено тѣло, отъ страни малко сплеснато. По тѣлото петна почти липсватъ, или се запазватъ само рѣдко по гърба и грѣбната перка, особено въ основата ѝ и по хрилнитѣ капачета. Младитѣ екземпляри сж опѣстрени съ разноцвѣтни петна: червени, сини, и пр., които бързо, още къмъ втората или третата година изчезватъ.

Дунавска пѣстърва (*Salmo huho*). [Фиг. 6. Живѣе само въ Дунва. Отличава се по красивото си източено тѣло, покрито съ ситни люспи, безъ свѣкакви петна. Рѣдко гърба ѝ е опѣстренъ съ рѣдки черни петна. Лови се главно рано на пролѣтъ по цѣлия Дунавъ, когато излиза отъ скривалищата си, за да хвърли на по-удобни мѣста хайвера си. Царския Естествено-Истор. Музей притежава нѣколко хубави екземпляри отъ Дунава при Свищовъ.

Тия шестъ вида пѣстърви за сега живѣятъ

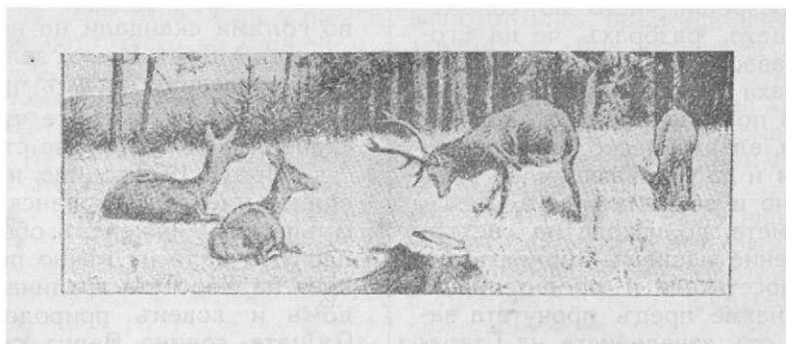
въ нашитѣ води. До сега се знаеше и пишеше, че само обикновенната балканска пѣстърва се среща у насъ. Нѣкои отъ описанитѣ пѣстърви сж пренесени и изкуствено развѣдени въ изворитѣ на Искъръ и Марица въ Рила планина. При все това, тѣ така добре сж се приспособили къмъ нашитѣ условия, че успѣшно сами продължаватъ да се раз-

Фиг. 6

множаватъ. За това именно твърдя, че нашитѣ естествени условия сж едни отъ най-благоприятнитѣ за развитието на пѣстървовитѣ риби у насъ. А пѣстървитѣ сж риби, които иматъ най-голѣмо бждаще и още по-голѣмо значение за рибовждането. Рибовждането у насъ, колкото и занемарено и изоставено на заденъ планъ, въ по-културнитѣ страни на Европа, Америка и Япония има грамадно значение. Вънъ отъ всичко друго развѣждането на пѣстървитѣ създава на културния човѣкъ и единъ приятенъ и полезенъ спортъ, който у насъ е замененъ съ дивашкото надпреварване къмъ изстребване на рибата съ бомби, рибе биле, отбиване водитѣ на рѣкитѣ и пр. пр. Като резултатъ отъ това хищническо изстребване на пѣстървата е обезрибането на нашитѣ рѣки, което е стигнало до заплашителни размѣри.

Чрезъ изкуствено развѣждане на пѣстървитѣ, ще могатъ да се зарибятъ отново нашитѣ планински рѣки и езера. Но необходимо е за това предварително да се осигурятъ и създадатъ всички условия, които ще гарантиратъ успѣха на риборазвѣждането и зарибяването на рѣкитѣ въ насъ и тогава да се пристѣпи къмъ това народополезно дѣло, което може да създаде благоденствие за населението, заселено въ безплоднитѣ планински мѣста и истинска наслада на нашитѣ ловци и туристи, любители на вждицата. Едно отъ условията е, тѣ да смегчатъ своето жестокосърдечие къмъ пѣстървата и да станатъ вѣренъ неинъ стражъ, да преследватъ всѣки, който я лови въ забранено време (отъ 15. X. до 15. II.) и съ непозволени средства. Отъ тѣхъ ще зависи въ голѣма степенъ и успѣха на риборазвѣдното дѣло у насъ.

ленъ Макъ.

ЛОВНИЯ ЖИВОТЪ ВЪ СТАРА-ЗАГОРА И ГАБРОВО.

(Пътни бележки).

Стара-Загора. Единственото българско селище, гдето кметствува ловецъ, и кмета е председател на ловното дружество. Пази Боже, всичкитъ ни председатели да станатъ кметове — нашата организация ще угасне!

Пододохъ своята картичка на разсилния, разсилниятъ страхопочитно отвори вратата на кметовия кабинетъ и следъ минута, другарската целувка на преславния Кюмюръ-кметъ засвидетелствува радостта за свиждането ни.

Но тая целувка бѣше последния ловенъ разговоръ между двамата ни, презъ време на продължителното тричасово пребиваване въ кабинета на г. кмета. За да не скучая добриятъ другаръ ми поръча подъ редъ шесть турски кафета, поднесе ми 12 заарски цигари — а презъ всичкото останало време прие и изслуша съ геройско търпение 11 кандидати за падари, 4 за пожарникари, 8 за разсилни и 14 депутации отъ млѣкари, овчари, квартали...

Уви, драгий, Кюмюревъ, не виждашъ ли, че си загубенъ въ новия „кметски фотйонлъ“ за всички прелестни нѣща въ живота, които ти така много обичаше... и за нашия хубавъ ловенъ спортъ? Чухъ те, какъ мъдро разреши, чисто по соломоновски, спора за пасището, разбрахъ, че на „голѣмитъ служби“ назначаваши върни хора, макаръ и да ти се акредитираха не до тамъ трезвени, разбрахъ, че и ловцитѣ по кръвъ, могатъ да правятъ широки булеварди, електрическо освѣтление, заеми за културни цели и да управляватъ, не само ловджийскитъ работи, но и общественитѣ.

Отъ вратата на кмета, до изхода на овехтлото общинско управление нашиятъ Кюмюръ бѣ спрѣнъ още отъ 19 посетители и просители, до като най-сетне, въздъхнахме предъ прочутата заарска мастика въ едно отъ заведенията на Стара-

Загора. Тукъ, мислѣхъ си, ще бждемъ спокойни, за да поговоримъ за нашитѣ ловни работи. Но... единъ инженеръ излѣзе на сцената: километри, тръби и водомѣри запълниха разговора ни. Мастиката ми се стори кисела, Кюмюра неузнаваемъ въ своето кметско достойние...

Чакъ следъ обѣдъ, на пѣтъ за „Стара-загорскитъ лѣджи“, азъ можахъ да си отдѣхна отъ кметскитѣ главоболия на моя добъръ приятелъ и да се сприкажа съ него за ловнитѣ дѣла.

Ловното дружество въ Стара-Загора не е зле.

Празникътъ на дружеството е билъ тържественно отпразднуванъ, строя и дисциплината на ловцитѣ сж извикали възторгъ въ гражданството. Манифестацията е била внушителна, дори и съ импровизираната форма: трудовашки блузи и шапки съ перата на два-три препарирани соколи, разкжсани по случая... Въ такива случаи ловцитѣ договяватъ, какво е значението на формата, безъ която изгледа на нашия въоръженъ съ чифтета дружественъ строй е жалъкъ, изпокжсанъ — дори буди усмивка. Негли това е най-голѣмата причина общест-

ството и властѣта, така пренебрежително да се отнасятъ къмъ организацията, подъ чиито знамена се наброяватъ 35,000 български граждани съ пушки, та макаръ и чифтета!

Да, да! Неглижира ни и властѣ, и общество. Та дори и старозагорци, гдето сега кметува единъ отъ най-славнитѣ ни ловци, не сж се посвѣнили, както и варненци, да оплюятъ единъ тържественъ актъ...

Въ 1923 год., деньтъ на откриването VIII редовенъ ловенъ конгресъ въ гр. Стара-Загора, пристичане на 300 делегати — ловци отъ цѣла България, се положи съ попове и церемониалъ основенъ камѣкъ за ловенъ домъ и ловенъ музей на мѣсто отпуснато на дружеството отъ общинския съветъ... И азъ присѣжствувахъ тамъ, спомнямъ си, че пламенно говорихъ за значението на тоя културенъ актъ, говори съ своею мощно слово Д-ръ Янковъ — председател на ловната организация тогава — и вѣрвамъ старозагорци да сж чули и разбрали, че надъ тоя камѣкъ ще се издига единъ културенъ храмъ... Уви! Дошълъ новъ съветъ и отнелъ мѣстото, осквернилъ единъ актъ... Та какво отъ това? Ще се обидятъ ловцитѣ — че кои ли сж пъкъ тия ловци? Какви ли по голѣми скандали не носи нашата общественна съвестъ? Далъ Колю, зель Колю, — иматъ си хубава пословица нашитѣ пресмѣтливи българи.

Но защо ли да се чудимъ на Старозагорския скандалъ, въ Варна не стана ли още по голѣмъ.

Презъ 1922 година, когато кметствуваше тамъ единъ именитъ варненски гражданинъ, Златанъ Бръчковъ — инженеръ, общинскитъ съветъ въ своя пленумъ даде на вѣчно ползуване едно мѣсто въ края на морската градина за постройка на ловенъ домъ и ловенъ природоизпитателенъ музей... Сжщата година Варна се удостои да посрещне

5000 души български ловци, събрани на първи ловенъ съборъ въ България.

И на мѣстото, отпуснато отъ съвета, самъ Царя на България, съ чукъ въ царственна десница, зазида първия камъкъ, върху който трѣбваше да се издигне храмъ на любителитѣ на нашата жива природа. И царски думи каза Той, които още звучатъ съ своята топла обичъ къмъ природата ни и къмъ ловцитѣ, а подъ камъка, въ стъкло запечатано съ печата на Царския пръстенъ, се скъта написанъ съ златни букви актъ, и първи подъ тоя актъ се подписа Царя на Българитѣ и кмета на гр. Варна . . .

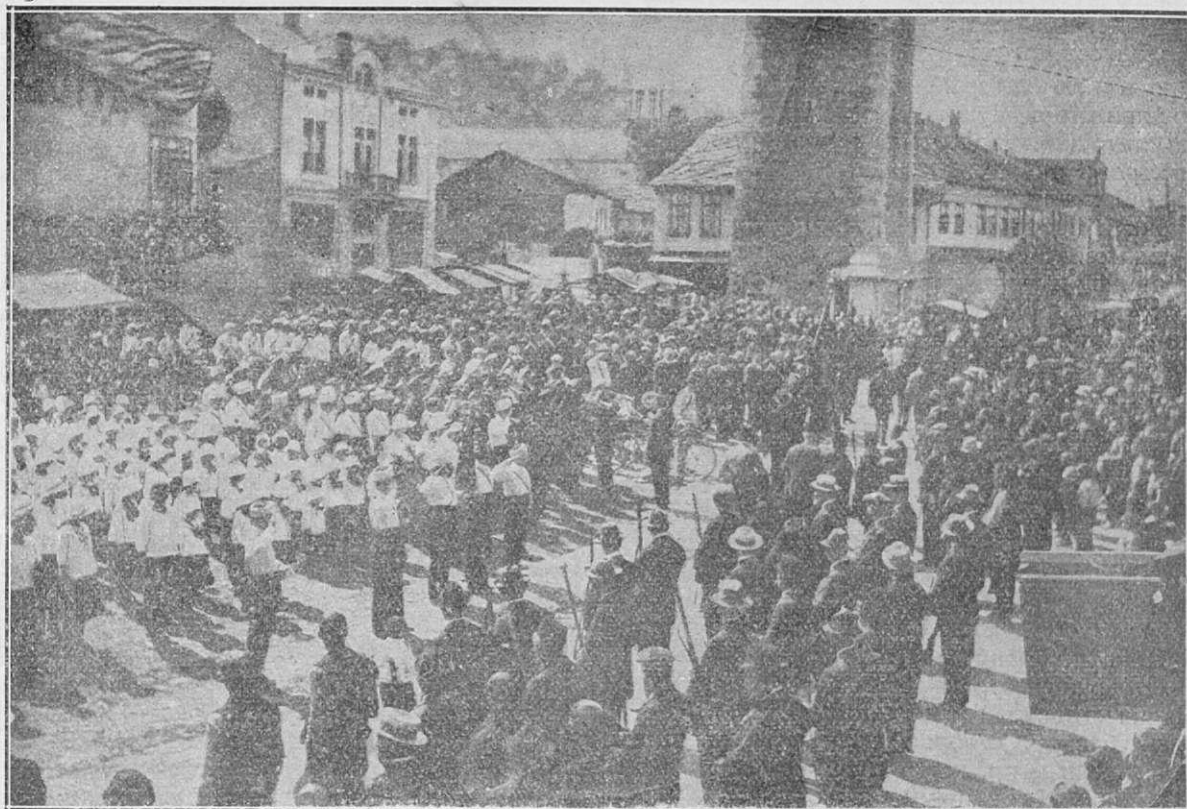
А около тоя тържественъ актъ, надъ дългитѣ редици спретнати ловци изъ всички краища на Родината, се вѣеха хубави златовезени знамена,

правимъ. Друго мѣсто ще Ви дадемъ — Пъкъ най-сетне ще се извади основния камъкъ . . . Голѣма работа, не е Богъ знае какъвъ масрафъ?

— Ами, не е ли това най-малко една гавра съ самитѣ Васъ, съ престижа на съвета, на гр. Варна, ами Държавния глава не се ли . . .

„Ехъ, чакъ толкова пъкъ задълбавате! Той нѣма да се научи я?“

И така, азъ ржкоплѣскамъ, драги Кюмюревъ, на решението да облѣчешъ твоитѣ соколи съ спрѣтната и хубава форма, та когато и другитѣ дружества сторятъ това — нашитѣ редове стройни, красиви, мощни — ще накаратъ обществото да ни гледа съ друго око, а общинскитѣ съветници много ще има да се замислятъ — преди да ни сканда-

Отпразднуване Св. Духъ отъ Габровскитѣ ловци.

хиляди очи бѣха вперени въ Царската десница и хиляди души се радваха за началото на осъществяването на единъ отдавнашенъ блѣнъ.

Това не бѣ, увѣрявамъ Ви, презъ 1822 год., за да се забрави така лесно. Слава Богу отъ 1922 година до днесъ всички съвременници сж живи и здрави — а паметъта имъ не вѣрвамъ да е пострадала отъ нищо. Презъ пролѣтътъ на 1925 година въ едно заседание почитаемиятъ общински съветъ рече и отсече: „Колю даде, Колю взе!“ и постанови: „да се отнеме даденото мѣсто на Варненското Ловно д-во „Соколъ“.

Но, г-да съветници, тамъ се положи камъкъ, Царски печатъ и подписъ скрепи единъ актъ подъ тоя камъкъ, кмета на гр. Варна бѣше до сами Царя. Питайте цѣлъ свѣтъ — и ще Ви каже, че това е една истина . . .

„А, а — съвета реши бе джанъмъ, болшинството — знаете . . . Молимъ, грѣшка станало (а въ акъла си мисли, че и на ловцитѣ ли ще правимъ икрамъ, какво ли сж пъкъ тѣ?) Ще се по-

лятъ. Азъ мисля, че това не е трудно. Интимно и между насъ казано, ние прогуляваме по две форми въ годината. Ако само една струя отъ съвременния вѣтъръ на въздържанието полѣхне около насъ, по-вече и не сж потрѣбни, защото ловцитѣ и на онзи свѣтъ нѣма да се съгласятъ съ строгото и безусловно въздържание, и всѣки отъ насъ ще се облѣче прилично като ловецъ.

И ти, Кюмюревъ, вече си се убедилъ въ това, защото подъ преснитѣ впечатления на Св. Духъ, заедно съ мене замина за Габрово да поржчашъ зеленъ платъ за ловни костюми. Bravo! Азъ бихъ ржкоплѣскалъ на всѣко дружество, което направи задължителна формата. И най-бѣдния ловецъ ще може да отдѣли средства за това.

Габрово . . .

Азъ нѣма да кажа нищо за индустрията, кожитѣ и миризмата на кожи, която лѣха отъ тѣсната клисура на Янтра, въ която, като въ клѣщи, е притиснато това родолюбиво градче, съ приемчиви, енергични и симпатични българи. Нѣма

габровецъ мой познатъ, който да не ми е правилъ впечатление съ нѣщо оригинално, свое — нѣщо симпатично. Но безспорно между всички габровци, които познавамъ, най-симпатиченъ и милъ, просто прелестенъ човѣкъ, е широко известния на ловния свѣтъ Д-ръ Недевски, председателъ на габровскитѣ соколи, единствения българинъ, който мустаци нѣма, а носи брада. Прочутото „бантелче“, въ което нашия хитроуменъ наблюдателъ Торосъ е влюбенъ до уши . . .

И първата ни работа бѣ да посетимъ тоя преданъ на дѣлото и съ голѣми заслуги ловецъ.

Доктора, тъкмо що ставаше отъ следобѣденъ сънъ — така си обяснявамъ, гдето на първи погледъ не ни позна, но бърже грешката се поправи и отъ пълното му и откровенно лице ляхна оная привѣтлива и искрена усмивка, съ която само ловецъ ловеца среща.

Кабинетъ на докторъ или кабинетъ на ловецъ? До иригатора пушка, до пушката чибукъ, до чибукъ стетоскопъ, до него патрондашъ, спиртна лампа, рогъ еленовъ. . . Както въ душата на човѣка, ловеца и доктора живѣеха въ интимна общностъ, така и докторскитѣ инструменти другаруваха въ блаженно съсъдство съ ловнитѣ доспѣхи. . . Въ една жгълъ, като свещенна вѣщъ се пази знамето на габровскитѣ ловци, една дѣйствително скъпа, художествено изработена светиня за ловцитѣ. По наше мнѣние това е най-скъпото и красиво ловно знаме въ България.

Нашия разговоръ, естествено, се въртѣше около лова, ловното дѣло, което тукъ, благодарение умението и предаността на доктора, е на завидна висота. Току що бѣ отпразднуванъ св. Духъ — празника на ловцитѣ. Отъ снимкитѣ що видѣхъ, отъ онова, което прочетохъ въ вестникитѣ издавани въ Габрово, отъ това що ми разправи любезния докторъ, смѣло заключавамъ, че дѣния животъ на Габровското ловно дружество е образцовъ. Тържеството на ловцитѣ — е било тържество на цѣлото гражданство и на всички спортисти. Хубавитѣ, стройни редици на ловци, юнаци, колоездачи и пр. командвани отъ Доайена — председателъ на ловцитѣ — сж били една мила и импозантна гледка.

Това, което отличава габровското ловно дружество отъ много други — е отличната дисциплина, която е насадена съ голѣмо усърдие и воля отъ страна на ръководителитѣ. У насъ на думата дисциплина се гледа съ извѣстно недовѣрие, мнозина „демократично настроени“ граждани, твърдятъ, че тя мирише на ботуши, и — боятъ се отъ нея. Какво погрешно разбиране. Гражданската ди-

циплина, култивирана въ съзнанието, е най-сигурния белегъ за напредъка на всѣко обществено, и за неговия истински демократиченъ духъ, а понеже габровскитѣ ловци я иматъ — успѣха на дружеството е осигуренъ. И за това въ Габрово никога не би се случило това, що стана въ Варна и Стара-Загора съ мѣстата за ловни домове. Напротивъ — Габровското гражданство подканя дружеството да посочи мѣсто, което намира за най-подходно — и ще го има.

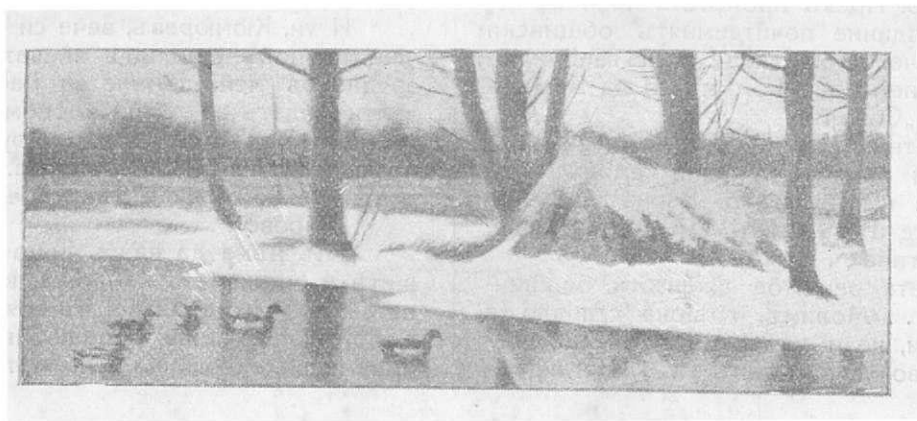
Мѣсто ще иматъ габровци, а сжщо и средства ще иматъ, за да осъществятъ скоро свой ловенъ домъ. Въ това отношение „Златната книга на дарителитѣ“, учредена при дружеството, е една щастлива идея на докторъ Недевски. Прочетохъ тамъ много имена на дарители: имена на ловци и не ловци. Кой малко, кой по-вече — но капка по капка става виръ, казва пословицата. При свадба, при именъ день, при други случай — габровци въ нѣколко години сж внесли чрезъ тая златна книга нѣколко десетки хиляди лева за дѣлото на ловцитѣ. Кратката биография на всѣки дарител се вписва въ тая книга — и това е една чудна идея: голѣмитѣ съ голѣми дѣла се прославятъ, но нека и малкитѣ за малкото не се забравятъ!

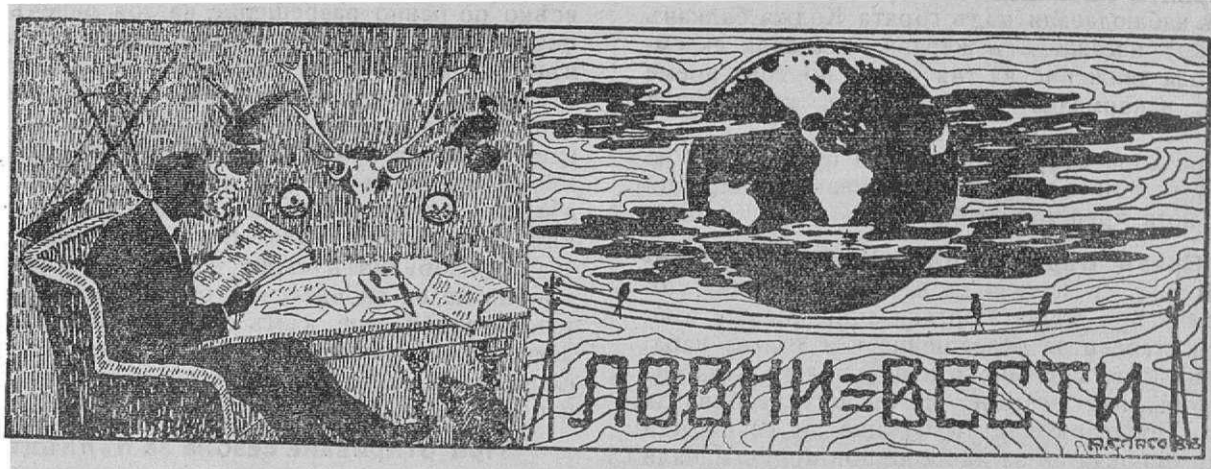
Габровци иматъ и своя посмъртна каса, независима отъ тази на организацията. Всѣки новъ ловецъ — участникъ въ тази каса, внася за медицински прегледъ по 50 лева, а понеже тоя хонораръ се пада по право на лѣкаря, доктора-председателъ го отстъпва на дружеството. 4,400 лева сж постъпили въ касата на дружеството само отъ това.

Материално дружеството е стабилно, но това съ което габровскитѣ ловци справедливо трѣбва да се гордѣятъ — то е вътрешната дисциплина, която споява въ едно цѣло всички членове на дружеството. Ще бждемъ несправедливи, ако не кажемъ, че още по-вече тѣ трѣбва да се гордѣятъ съ своя председателъ, който въ своята дѣйностъ безспорно не е никога изпускатъ изъ предъ видъ основитѣ, върху които трѣбва да се изгражда ловното дѣло въ България.

Личноститѣ издигатъ маситѣ, а не маситѣ — личността! Това трѣбва да се помни отъ всички, които не умѣятъ да цѣнятъ дѣятели като Д-ръ Недевски.

Ст.-Загора и Габрово сж две огнища на дѣненъ ловенъ животъ. И ако ние решимъ да публикуваме нашитѣ пжтни бележки — дълбоко вѣрваме, че запознаването съ живота и дѣйността на отделнитѣ дружества, вѣнъ отъ сухитѣ хроники, е едно важно условие за съревнование въ дѣйността и напредъка на дружествата.

Единъ рѣдкъ случай отъ издържливостъ на ловно куче. Въ началото на м. юлий т. г. на ловеца Голиковъ отъ с. Ясж-тепе (Провадийска околия) изчезва кучето Маркизъ (понтеръ) — приплодъ отъ понтера Маркизъ — получилъ на Варненския ловенъ съборъ първа награда за отлична работа въ полето.

Изчезването на Маркизъ, който съ своя интелектъ и прекрасна работа въ полето, е билъ любимецъ на своя господарь, поставя въ пълна тревога последния. Както обикновенно става, предположило се е, че кучето е откраднато. Последватъ нѣколкократни публикации въ вестниците и обещания за добра награда на откривателя, обаче минаватъ 14 дни безъ всѣкакви резултати. Стопанина на кучето е въ пълно отчаяние, когато на единъ неговъ съжителъ хрумва на ума да не би кучето да е паднало въ близкия сухъ кладенецъ — яма дълбока 7—8 метра, правена за кладенецъ, безъ да се намери вода.

За голѣма изненада и радостъ на стопанина на Маркизъ, последния билъ намеренъ въ тази суха яма, гдето е прекаралъ цели четиринадесетъ дни безъ храна, а което е особно забелжително, безъ капка вода. Веднага съ изваждането на кучето отъ ямата то изглеждало съвсемъ бодро и весело се хвърлило върху своя стопанинъ, но едва успѣло да близне ржцетъ му, пада въ несвѣсъ. Следъ известни усилия и разтривки съзнанието му се повърнало и отъ тогава насамъ бавно и полека силитъ му започватъ да се възвръщатъ. Тѣлесно кучето е било до толкова отслабнало, че между нашийника, който по рано плътно прилѣгалъ и шията, свободно могли да се пхнатъ ребромъ 4 прѣста на възрастенъ човѣкъ.

Гривяка (Голдупа) често пжти мжти въ съседство на едно и сжщо дърво съ сокола чучулигарь. По тоя начинъ гължба се поставя единъ видъ подъ покровителството на сокола, като подсигурява гнѣздото си отъ вранитъ, свракиитъ и сойкиитъ.

Кацатъ ли яребицитъ на дърво? Въпреки разпространеното убеждение, че яребицитъ не кацатъ никога на дърво, една група ловци е била свидетелъ на противното при единъ ловъ на яребици въ Чехия презъ м. октомврий. Яребицата кацва на единъ джбовъ клонъ 6 метра високъ и се вдигнала следъ приближаването на ловцитъ.

Още нѣщо по туберкулозата въ дивитъ птици. Напоследкъ все по-положително почна да се установява, че и дивитъ птици не сж пощадени

отъ тоя бичъ на човѣчеството. Въпроса не е все-странно проученъ, понеже много малко отъ ветеринарнитъ лѣкари иматъ случай да се занимаватъ съ изследването болеститъ на дивеча, но ние сме съ убеждението, че и тая празднота ще бжде наскоро попълнена.

Вншнитъ признаци на поразенитъ отъ туберкулоза диви птици сж тия, че животното измършавява и остава само кожа и кости. Изследванията въ лабораторията на Д-ръ Кйоригъ потвърдиха напълно подозрението върху такива екземпляри. Тая болестъ си е пробила пътъ особно много въ котилата за фазани и почти изключително между женскитъ.

Б. Р. Нашата редакция желае да допринесе нѣщо върху тоя тъй важенъ въпросъ и затова съ удоволствие ще даде мѣсто въ „Л. П.“ на всички съобщения отъ тоя родъ. Члена на редакционния съветъ Д-ръ Цоневъ поставя въ услуга на тия проучвания своята лабаратория. Съмнителни екземпляри отъ дивечъ, убитъ изъ варненско да се донасятъ въ редакцията, кждето ще се взематъ части за микроскопично изследване.

За смелостъта на лисицата. Това се е случило въ Германия. Единъ ловецъ, следъ дълго скитане, сваля единъ заякъ и, както му е редъ, преди да го прибере, изважда ракиеното стъкло и дръпва нѣколко глътки, за да се подкрепи. Въ тоя съблименъ моментъ отъ съседния гжстакъ съ свѣткавич а бързина се спуска една лисица, вдига заека и изчезва съ сжщия.

Една твърде интересна ловна шега се е разиграла тая зима въ горитъ на Франкенвалдъ — Германия. Група благородни ловци устройватъ хайка на едъръ дивечъ — преимущественно диви свини. Всички горятъ отъ желанието, кой да сваля първи нѣкой величественъ глиганъ. И въображенията имъ рисуватъ какви ли не героични сцени въ борба съ дивия звѣрь.

Още при първитъ изстрели, пада една свиня и нѣколко заяка и всички присжствующи отиватъ да се налюбуватъ на тъй лесно добитата плячка. Но какво е било тѣхното очудване и изумление, когато виждатъ да лежатъ предъ тѣхъ не желаниа глиганъ, а обикновенна домашна свиня боядисана съ сажди и вакса и накичена съ чужда четина, а зайцитъ — домашни котки съ сжщитъ краски на дивия заякъ. Шегата е била предварително скроена отъ тѣхни другари ловци, които не сж имали особно голѣмо довѣрие въ ловнитъ способности на другаритъ си.

Първите пасажии от жерави. На 8 август ловци сж наблюдавали надъ гората Коджа балканъ (Варненско) пасажии отъ жерави — хиляди екземпляри. Това движение на тия птици по това време е твърде ненормално и, естествено, има своитъ причини.

Стари хора свързватъ раното прелетяване на жеравитъ, голъмото изобилие на дренки и лешници съ една люта предстояща зима.

— Презъ първата половина на м. Септември т. г. се свиква на заседание Вишия Ловенъ съветъ при ловната организация. Между въпроситъ, поставени за разрешение е и тоя за набавяне ловни кучета. Колкото и нетърпящъ отлагане тоя въпросъ, ние смѣтаме, че съ него не бива да се бърза. Предварително трѣбваше да се обсъди чрезъ ловния печатъ, за да се не повтарятъ минали и много печални грѣшки.

На Вишия Ловенъ Съветъ пожелаваме плодотворна работа, а особно много — да настои за прокарване новия законопроектъ за лова.

До 15 августъ въ Варненско голъмитъ маси отъ мѣстни гургулици започнаха прелетяване на югъ. Мнозина ловци ни запитватъ не трѣбва ли да се разреши биенето имъ много по-рано, за да се използва тоя дивечъ у насъ, а не както е сега — отъ него се ползватъ южанитъ. По въпроса ние се помъчихме да направимъ презъ тази годишната пролѣтъ наблюдение върху живота и развъждането на гургулицата у насъ. Въ средата на юлий имаме случай да наблюдаваме много млади гургулици

едва покрити съ пухъ или подхвъркачи. Така че всѣко по-ранно разрешение на тоя дивечъ е недопустимо. За доказателство ние държимъ снимки на нѣколко млади гургулици фотографирани презъ средата на юлий. По-нататъшното порастване на гургулицата, която има вече на разположение богата и обилна храна отъ току що изженатитъ ниви, върви много бързо. Въ началото на августъ вече нѣмаме подхвъркачи, но младитъ гургулици сж много слаби на тѣло. Въ 1—2 седмици, използвайки изобилинитъ зърна нападали по нивитъ при прибиране на снопитъ, тѣ бързо се охранватъ, затлъстяватъ и вече къмъ средата на августъ засилени и охранени започватъ своето прелетяване къмъ югъ. За жалость — малко могатъ нашитъ ловци да използватъ тоя дивечъ.

При откриване сезона за пѣдпѣдъци мнозина ловци сж извадили изъ утробата на женскитъ готови и оформени за снасяне яйца. Това потвърждава бележката въ бр. II на сп. Л, П., относително преживяването на дивеча презъ тая пролѣтъ. Дъждоветъ сж компрометирали много гнѣзда и нѣкои пѣдпѣдъци гнѣздатъ трети пътъ, безъ да сж изкарвали поколѣние. Ние сами срещаме чифтосани стари пѣдпѣдъци безъ малки.

Нѣкои ловци си задаватъ въпроса, при това положение убиването на носящитъ яйца въ утробата си пѣдпѣдъци, нѣма ли да се отрази вредно върху тоя дивечъ. Отговаряме: тия нови поколѣния, които биха се излупили презъ августъ — сж загубени и безъ това, понеже не могатъ да се завърнатъ на югъ и сж обречени на погибель.

Знания, които могатъ да потрѣбватъ на всѣки ловецъ.

Ударения заякъ трѣбва да се освободи отъ пикочѣта преди да се тури въ торбата. Съ лѣвата ръка се хваща заяка за преднитъ крака и се издига на високо, за да не опиратъ заднитъ му крака на земята. Поставя се гърбътъ на предното колѣно и съ дѣсната ръка се хваща здраво, така че палецътъ да легне върху корема, а останалитъ 4 прѣсти зграбчватъ кръста. Съ палецътъ се натиска силно, а останалитъ прѣсти разтърватъ надолу къмъ бутотетъ. Чрезъ това двойно натискване се изпразва мехурътъ.

Противъ изпотяването на краката: 2 гр. салицилова киселина, 5 гр. стипца и 20 гр. нишесте. Стриватъ се и се размѣсватъ добре въ хаванче. Прибавятъ се 10 капки бергамотово масло и 5 гр. спиртъ и накрай се размѣсва съ 70 гр. танинъ. Съ тази смѣсь се посипватъ вътрешнитъ страни на чорапитъ и се разтърква ходилото и прѣститъ.

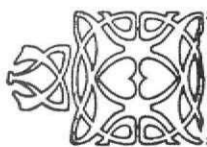
Противъ сърбежа отъ ужилване на комари. Болѣзнения и неприятенъ сърбежъ отъ ужилване на комари се премахва съ следното средство: вземаме 50 гр. вода и 25 гр. оцетъ, разбъркваме ги добре, прибавяваме 30 гр. кьолнска вода и нѣколко капки амонакъ. Съ образуваната течность мажемъ ужиленото мѣсто и сърбежа изчезва.

Бързо и лесно изсушаване на мокри обувки. Ако искаме скоро да изсушимъ мокритъ си обувки и да не дадемъ възможность да се свиятъ, трѣбва преди легане да ги напълнимъ било съ овесъ, било съ сухи трици. Сутринта тѣ ще бждатъ сухи.

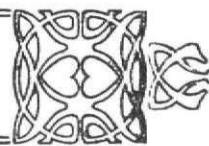
Средство противъ ухапването отъ комари. Въ 8 гр. чистъ спиртъ се разтварятъ 2 гр. тимолъ и се прибавятъ 20 капки карамфилово масло. Съ тази смѣсь се намазва лицето, врата и ръцетъ.

Рибата може да се запази нѣколко дена прѣсна по следния начинъ: очистваме люспитъ ѝ, изкормяваме я, изваждаме вътрешността и образуваната кухня напълваме съ прахъ отъ дървени въглища и следъ това самата риба туряме на студено мѣсто. Така рибата може да се запази прѣсна цѣла седмица. Преди готвене се измива въ 2—3 прѣсни води. По сжщия начинъ се запазва и дивеча.

Ухапано отъ пчели, оси, и стрѣшли се лѣкува просто и лесно, като ухапаното мѣсто, до като е прѣсно, се търка силно и продължително съ счукани бѣзеви листа или пѣкъ съ стипца. ¶

ЛОВНА КУХНЯ.

Редакцията открива откъде ловна кухня същел да даде редъ рецепти за готвенето на дивеча, като съ това се надѣва да попълни една чувствителна празнота въ нашето кулинарно изкуство за дивеча. Тя разчита и на своитѣ читатели-ловци — добри гастрономи — да даджтъ и тѣ своитѣ си рецепти за разпространение.

I Пернатъ дивечъ.

(Общи бележки)

Пернатия дивечъ се числи къмъ лекосмилаемитѣ и питателни храни на човѣка. Всѣки родъ птици се отличава съ своя специфиченъ вкусъ, запазването на когото е първата задача на кулинарното изкуство. Колкото е по-просто приготвянето ѝ, толкова по-добре се запазва нейния вкусъ.

Най-простото и същевременно най-доброто приготвяние на пернатия дивечъ е печенето му въ собствения му сокъ на шишъ, при което месото си запазва най-добре вкуса, остава най-лекосмилаемо и здравословно. За съжаление, модерната кухня избѣгва тоя най-лесенъ начинъ на приготвяние дивеча и го замѣня съ всевъзможни нововъведения, които далечъ не достигатъ резултата на старата изпитана кухня.

Първата най-важна задача на домакинята е да се запознае съ почистването и запазването на дивеча преди да почне да се готви. Тукъ играятъ роля много условия: температурата, влажността на въздуха, възрастътъ и голѣмината на дивеча, и особено, времето и условията за запазването му.

Почистването му отъ перушината трѣбва да се задържи до крайния моментъ, до като, разбира се, не е почнало месото да се разлага и мерише. При различнитѣ птици това врѣме е различно. Младитѣ пернати екземпляри, особено младитѣ яребици и фазани, после блатнитѣ бекаси и воднитѣ птици едва могатъ да издържатъ. Една бекаса оставена да престои нужното врѣме, има, безпорно, много по-хубавъ ароматиченъ вкусъ, отколкото тая, която е готвена веднага следъ убиването ѝ.

Всѣка убита птица трѣбва да се запази въ перуширата си (не ускубана) по възможностъ по-дълго врѣме, но отъ вътрешнитѣ си части трѣбва да се освободи веднага, тъй като тия последнитѣ започватъ да се разлагатъ много скоро следъ убиването ѝ. Само при бекаситѣ и косоветѣ (чернитѣ дроздове) се прави изключение, като се оставятъ да стоятъ съ вътрешноститѣ си, за да си запази птицата вкусътъ. Силно ударенитѣ и съ голѣмо кръвоизлияние птици, както и воднитѣ птици не носятъ дълго запазване.

По нататѣкъ почистването става като се отрежатъ крайнитѣ ненужни части на крилата; започва се оскубването на перата по обратна посока и на сухо, като се внимава да не се поврежда кожата; почистването на мѣха става внимателно съ ножъ, после се обгорява на спиртна лампа и изтрива, добре съ кърпа. Следъ това птицата се поставя на гърдитѣ си, издърпва се съ лѣвата ръка кожата подъ шийника така, че да се опне надъ него; отрезва се кожата по продължение на дължината отъ гърдитѣ до главата и главата се отстранява внимателно, както и дихателната и пищеварителна тръби чакъ до гърдната кухина; кожата

се отрезва близо до главата, а шийката до тѣлото. Следъ това съ помощта на показалеца се измѣква отъ гърдната кухина сърдцето, дробоветѣ и др. отръзва се задникътъ и се измѣкватъ отъ корема всички черва. Въ случай, обаче, когато дивечътъ ще се употребява за пълнене, цѣлата вътрешностъ на корема се изважда чрезъ отвора на гърлото и коремътъ остава затворенъ. Така почистената птица се избърсва съ кърпа отвънъ и вътре, безъ да се омива съ вода.

Следъ туй започва тъй нареченото „дресирање“ (Дресура) на дивеча. (Заб. Дресура въ обща смисълъ на думата значи: придаване на месо, птица или какво и да е ястие една вънкашна прилична Форма).

При птици на които се отръзватъ крилата, каквито сж почти всички диви птици, огъватъ се крилата навътре къмъ гърдитѣ въ противоположната една на друга посока и се привързватъ здраво презъ гъбътъ. При голѣми птици, като патици, гжски и др., втиква се на същото мѣсто едно шише, дебело колкото моливъ, за да държи крилата здраво къмъ гърдитѣ. Краката тоже се притягатъ къмъ тѣлото съ помощта на едно вѣже на губерка, като се прекара вѣжето презъ дъното на единия кракъ къмъ противоположната страна, отъ тамъ презъ корема на другия кракъ и се привързватъ двата края здраво. Долнитѣ части на краката се отсичатъ.

Опредѣления за печене дивечъ, следъ като се опекулъ до $\frac{1}{4}$, чакъ тогава се насолява съ солъ и пиперъ и продължава да се допича въ собствен си сокъ. Колко време трѣбва да се пече дивеча на шиша, зависи отъ неговата голѣмина. Съблюдава се оня моментъ, когато месото не е вече нигде червено, но сока да бжде още червенъ; продължили се следъ тоя моментъ печенето, то месото става жилаво и сухо. Ако дивеча трѣбва да се пече въ печка (фурна), то трѣба да се пече въ фурна (печка) съ малко краве масло безъ да остава сосъ.

Преди да започне дресирането на птицата, по желание може, коремътъ на птицата, добре осоленъ отъ вънъ и вътре съ солъ и пиперъ, да се напълни съ почиственитѣ части на вътрешността на самата птица, заедно еъ сърдцето, дробоветѣ и др. примѣсени съ парчета лукъ, магданосъ и парче краве масло. Има случаи гдето вътрешността се напълва съ сланина, вмѣсто да се обвива отвънъ съ сжщата.

Нарѣзването на печения дивечъ при сервирането зависи отъ неговата голѣмина, но преди всичко трѣбва да се очистятъ внимателно гърдитѣ отъ вървитѣ, които сж послужили при дресирането за обвиване на птицата.

Дроздове, падпадъка, чучулигата и бекаса се поднасятъ цели на блюдо съ пържени въ масло филийки хлѣбъ. Млади, малки яребици — бити презъ началото на сезона се поднасятъ цѣли. По нататѣкъ, когато пораснатъ, се разполовяватъ или разсичатъ на 3 части: 2 парчета съ крилата и едно средно. Фазанитѣ се разсичатъ по 4—5 парчета.

Въобще разсичането трѣбва да става така, че когато се съединятъ частитѣ, да дадатъ напълно формата на птицата. Това има значение, когато трѣбва госбата да се поднесе на цѣло и отъ тамъ да се сервира.

Освобождаване на дивеча отъ коститѣ му става по следния начинъ: Отрѣзватъ се най-напредъ крилетѣ и краката, следъ това и главата внимателно, безъ да се повреди кожата; изваждатъ се дих. и пищеварителната трѣби и се отрѣзва шийника до основата на гърдитѣ следъ това се освобождава всичкото месо отъ коститѣ на лѣво и дѣсно отъ грабнакътъ, прерѣзва се тѣртата къмъ тазнитѣ кости така, че да остане съединена пакъ съ кожата и да не се образува дупка. Следъ това се изважда цѣлия скелетъ както и коститѣ отъ долнитѣ части на крилата и краката и евентуално останалитѣ другаде кости, като се внимава да не се повреди кожата. Така освободената птица отъ коститѣ си се оставя съ кожата на долу до започване готвенето, а остатацитѣ отъ крилата, краката, наклѣпанитѣ кости, дробоветѣ безъ злѣчката почистения стомахъ и пр. се употребяватъ за друга целъ.

№ 1. Печенъ пѣдпѣдъкъ.

Добре дресиранъ пѣдпѣдъкъ се насолжава отъ вътре и отвънъ съ филийки отъ сланина и лозови листа, обвързанъ съ тънъкъ конецъ. Така приготвенъ пѣдпѣдъкъ се натѣква на тънъкъ шишъ и се пече около 10 минути, насолжава се още единъ пътъ твърде слабо и следъ отвиването на връвта се подниса на филия препеченъ хлѣбъ.

№ 2. Пѣдпѣдъкъ съ кисело зеле.

Нарѣзва се на дребно киселото зеле и размѣсва се съ пърженъ въ краве масло лукъ, говежди бульонъ, бѣло вино, малко захаръ, солъ и пиперъ и всичко това се туря на огъня да се души леко.

Следъ това взематъ се дресиранитѣ пѣдпѣци и се пекатъ на шишъ бързо при силенъ огънь до като отвънъ се образува една кафяна коричка а вътре сж още сурови. Така припечени пѣдпѣцитѣ се поставятъ на киселото зеле, заливатъ се съ $\frac{1}{2}$ стъкло бѣло вино похлюпва се добре и поставя въ печката да се задуши.

Следъ това се изваждатъ пѣдпѣдъцитѣ а зелето се оставя да поври още малко. Туря се въ една цедилка да се оттече маслото му и се подниса всѣки пѣдпѣдъкъ покритъ съ зеле.

№ 3. Падпѣдъкъ съ оризъ.

Взематъ се 7—8 глави хубавъ, кромидъ; нарѣзва се на дребно; 150 гр. пресна, съвсемъ на дребно наклѣцана сланина; $\frac{2}{10}$ литра говежди бульонъ, солъ, пиперъ и всичко това се задушава слабо следъ което се прецежда презъ едно платнено решето. Тази маса се смѣсва съ още нуждното количество говежди бульонъ и 300 грама добре измитъ оризъ и заедно съ пѣдпѣдъцитѣ, приготвени като въ по-горния №, всичко се разбърква въ едно, похлюпва се добре и се туря на огъня да се задушава слабо, Подниса се по цѣлъ пѣдпѣдъкъ заедно съ оризъ.

НАША ПОЩА.

Петъръ Г. Петровъ. — Т. Пазарджикъ. Статията Ви е удобрена и ще получи мѣсто въ брой 4 на Л. П. Благодаримъ сърдечно за добрата преценка на списанието.

Крумъ Корфоновъ — с. Рила ни пише: „Дейци на лова, трогнатъ отъ Вашия ловенъ фаръ Ви поздравлявамъ. Още едно доказателство, че ловцитѣ създаватъ — творятъ въ областта на науката — културата, а не унищожаватъ. Честъ ми прави да имамъ подобно списание на масата си. Пожелавамъ плодотворно творческо бъдеще“.

Ловецъ — София. Мѣсто на статията Ви не можемъ да дадемъ. Списанието ни има строго наученъ, обективенъ характеръ и не желае да вземе участие въ ежедневния животъ на организацията ни, чиито неминуемъ сплтникъ сж разногласията, борбитѣ и пр. Безъ такива животъ нѣма, нѣма и прогресъ. Постарайте се да разработите Вашата тема по-обективно и безпристрастно, безъ да зачекватъ личности.

Сжщия — София. Върху статията на г. Д-ръ Ив. Янковъ, нашия главенъ редакторъ ще помѣсти въ най-близкия брой на сп. „Ловецъ“ специална

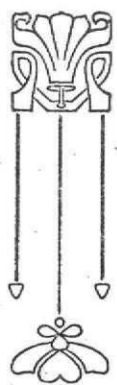
статия. Въпроситѣ, които се зачекватъ въ статията на г. Д-ръ Ив. Я сж повечето отъ стопанско организационенъ характеръ, тѣ интересуватъ по-голямъ брой ловци. Въ всѣки случай въпроситѣ повдигнати въ тая статия сж много важни и чакатъ своето правилно разрешение

Г-нъ Величко Кутинчевъ, членъ на Висшия Ловенъ Съветъ ни пише: „Ловна Просвѣта“ ме зарадва. Тя дойде не само да попълни една празнота въ нашата бедна ловна литература, но да даде на българския ловецъ неговото списание, да му даде едно хубаво четиво, да му даде нарѣчна книга.

Първитѣ два броя ми харесватъ. Съ времето ще дойдатъ и подобренията. Имайте куража, постоянствайте и имайте въра, че ловцитѣ въ България ще Ви дадатъ своята подкрѣпа!“

Съобщение. Първия брой отъ списанието „Ловна Просвѣта“ е вече изчерпанъ Мнозина отъ нашитѣ нови абонати не ще иматъ възможность да го получатъ. Ако числото имъ възлезе на 1000, то въпреки трудноститѣ и материалнитѣ разходи, ще бждемъ принудени да го препечатаме. Ако това не стане, то на неполучаващитѣ първия брой списанието се отстъпва за 80 лева.

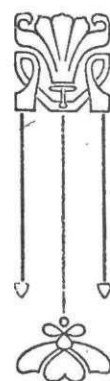

БУКО ЕСКЕНАЗИ & СИКЪ — РУСЕ
ГОЛЪМЪ СКЛАДЪ НА:

**Ловджийски пушки,
Изпитанъ ловенъ барутъ
И всички други европейски
ловни припаси.**

ЦЕНИ КОНКУРЕНТНИ.

BAUARD

Bayard

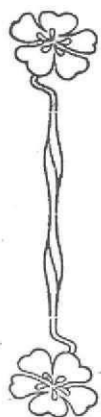
BAUARD

**Най-прочутитъ и добри пушки
въ свѣта.**

Ловци, пазете се отъ имитации.

**Не хвърляйте паритъ си за обикновени желѣза.
Само пушката BAUARD, ще Ви задоволи напълно.**

**НА СКЛАДЪ ПРИ
Русенското Ловно Дружество
„СОКОЛЪ“.**

Стоянъ Геновъ & С-ие
МАГАЗИНЪ „ЛИСИЦА“
ВАРНА

**Намиратъ се всички видове обработани европейски кожи
за дамска боа, яки, палта и пр. Боядисва съ гаранция всѣ-
какви кожи отъ дивечъ. Гарнира палта съ кожи.**

Купуваме всички видове дивечови кожи на най-износни цени.

**Ловци, преди да продадете кожата на убития отъ Васъ ди-
вечъ, вземете ценитъ и условията на нашия магазинъ — за да
получите най-добро възнаграждение на Вашия трудъ.**

Do

Въ

ЛОВНИТЪ САЧМИ
ОТЪ
ДРУЖЕСТВО „ДРОБИНКА“ — ВАРНА
1-ва БЪЛГАРСКА ФАБРИКА
за модерно фабрикуване на ловни сачми.

Конкуриратъ всички Евро-
пейски сачми по цени и
качество.

Опитайте и ще се увърите!
Мостри изпращаме на Господа търгов-
цитъ на ловни материали и ловнитъ
дружества съ готовностъ.